

735-268

Wilhelm Liebknecht

Hyökkäystä ja Puolustusta

Suomentanut

T. T.

Kolmas painos

Kustantaja

Sosialistin Kirjapaino-Osuuskuunta i. l., Turku

Hyökkäys ja Puolustus

Wilhelm Liebknecht

Turku, Sosialistin Kirjapaino-Osuuskunta i. l., 1907.

Hyökkäystä ja puolustusta.

Saksalaisen kansanvaltaisuuden vanhin, *Johann Jacoby*, on sanonut kuuluisassa puheessaan työväenliikkeen päämäärästä: „Vähäisimmänkin työväenyhdistyksen perustaminen tulee tulevaisuuden sivistyshistoriallisille kirjailijoille olemaan suuremmasta merkityksestä kuin Sadovan tappelu.“ Jos hän olisi puhunut vuotta myöhemmin, olisi hän voinut lisätä: ja kaikki kunniakkaat voitot ja 'loistavat ratsuväkitaistelut' 'pyhässä sodassa', herrain Bismarckin ja Bonaparten välillä¹.

Niin, vähäisimmän työväenyhdistyksen perustaminen on tärkeämpi sivistyshistoriallinen tapahtuma kuin kaikki ne „urotyöt“, joita sotilas- ja kuningasvaltainen Euroopa on tehnyt ja vastedes tulee tekemään niin kutsutulla „kunnian tantereella“. Vähäisimmässä työväenyhdistyksessä elävät ja vaikuttavat nykyajan aatteet, valmistetaan niiden suurten kysymysten ratkaisua, jotka aikaamme koskevat, kun sitävastoin sotilaan täytyy käyttää murha-asetta puolustaakseen menneisyyden vielä eläviä jätteitä. Jokainen työväenyhdistys on uudenaikaisen sivistyksen taimi, istutettuna ihmisyyden viinitarhaan, jota „loistavat armeijat“ ainoastaan hävittävät; koulu todelliseen ihmissukua vapauttavaan sivistykseen, jota taistelutannerten voitot häpäisevät ja uhkaavat; osa uudesta maailmasta, joka, kiilan tavoin tunkeutuneena vanhaan, sen ennemmin tai myöhemmin on pirstoava.

¹ Tarkoittaa Ranskan—Saksan sotaa v. 1870—1871. Bonaparte = Napoleon III.

Kaksi maailmaa seisoo nykyään asetettuna toisiaan vastaan, omistajain maailma ja omistamattomien maailma, pääoman maailma ja työn maailma, sortajain maailma ja sorrettujen maailma, porvariston maailma ja sosialismin maailma — kaksi maailmaa vastakkaisine päämäärineen, pyrintöineen ja katsantokantoinen ja erilaisine kielineen, kaksi maailmaa, jotka eivät voi seisoa rinnakkain, vaan joista toisen täytyy jättää tila toiselle.

Viimeisen sodan¹ aikana määrättiin molempain maailmain rajat pommien ja palavain kaupunkien ja kylien valossa jyrkästi erotettuina toisistaan heikkönäköisimmillekin; *toisella* puolella vanhan maailman puolustajat, saarnaten vihaa ja halveksumista naapurikansoja kohtaan, asettaen joukko-ihmismurhat ihmisyyden korkeimmaksi päämääräksi, kiihottaen intohimoja kaikilla mahdollisilla keinoilla, lahjoen järkeä ja uhraten ihmisyyden ahdasmielisen, kiihkoisan isänmaallisuuden alttarille — *toisella* puolella uuden maailman puolustajat, seisoen syrjässä, tyyneinä keskellä riehuvaa myrskyä, selvinä kansallisen juoppohulluuden mässäysten keskellä, väliäpitämättä solvauksista, syytteistä, hyökkäyksistä ja vainoomisista, yleästi kohottaen päätään vastustajille ja huudahtaen heille:

„Se mitä te esitätte tärkeimpänä kaikista velvollisuuksista, on meistä siveetöntä, mitä te esitätte yleimpänä hyveenä, sotii järjen ja oikeuden vaatimuksia vastaan. Ihmiset, jotka asuvat raja-pylkiemme tuolla puolen, ovat yhtä hyviä kuin mekin; kansat ovat veljiä ja niiden pitäisi rakastaa toisiaan sen sijaan että he nyt murhaavat toisiaan. Murha pysyy murhana, vaikkapa murhaaja ja murhattu puhuvatkin eri kieliä ja ovat yksiväristen takkien sijasta puettu kirjaviiniin; mutta murha on rikos eikä lakkaa olemasta rikos sentähden että sitä harjoitetaan suunnattoman suurissa määrissä. Seuraukset eivät muuta väärää

¹ Ranskan — Saksan sota 1870 — 1871.

oikeaksi. Se mitä te kutsutte kiitettäväksi on meistä kiitettävän vastakohta, se mitä te pidätte kunniana, on meidän mielestämme kunnian vastakohta. Voittojuhla, jota te vietätte, on meidän mielestämme raakalaisuuden voittojuhla; sota, olkoonpa se kuinka kunnias tahansa, on synty pyhää ihmishenkeä kohtaan — onnettomuus voittajalle yhtä hyvin kuin voitettulekin. Sanalla „isänmaa“, joka teillä on kielellänne, ei ole mitään lumousvoimaa meihin; isänmaa teidän tarkoittamassanne ajatuksessa on voitettu katsantokanta meille, vanhoillinen, sivistysvihollinen käsite. Ihmisyys ei anna sulkea itseänsä kansallisten rajojen sisälle; meidän kotimaamme on maailma: ubi bene ibi patriä — missä hyvä olla on, se on missä me saamme olla ihmisiä, siellä on meidän isänmaamme. ~~Teidän isänmaanne on~~ meidän mielestämme kurjuuden pesä, vankila, metsästysmaa, jossa me olemme ahdistettuna metsäriistana, ja jossa monella meistä ei ole kiveä, jolle saisi päänsä lepoon kallistaa. Te kutsutte meitä solvaten isänmaan vihollisiksi, mutta te itse olette tehneet meistä isänmaattomia! Ja kuinka voitte te, jotka mahtipontisesti vakuutate olevanne kristityitä, nuhdella meitä, ettemme me ole „kansallisia“? Eikö sitte kristillisyyden kuvaava ominaisuus ole, että se on tehnyt heprealaisten kansallisjumalasta yleisihmisellisen jumalan, niin muodoin, käyttäkemme nykyaikaista kieltä, hävitti kansallisuuseriaatteen ja syrjäytti *kansalliset* käsitteet *kansainvälisten* kautta? Teidän kauttanne puhuvat ainoastaan ennakkoluulot ja omanvoitonpyynti. Ihmisyys edut vaativat, että sen, jonka puolesta te taistelette, täytyy kukistua! Ja ihmisyys edut tulevat voittamaan teidän yksityisetunne. Teidän voittonne ainoastaan jouduttaa teidän häviötänne. Teidän voittojuhlienne kellonsoitossa kuulemme me jo teidän loistonne hautajaislaulun“.

Peittämättömällä kummastuksella näkivät vastustajat uuden näytelmän, kuulivat uuden maailman vierasta kieltä. Tosin se oli ainoastaan pieni vähem-

mistö, joka kohotti vastalauseen ihmisyyden nimessä; mutta jokainen totuus, joka taistelee ylivallasta, on vähemmistössä — ja voittavalla totuudella on aina enemmistö. Tosin tämä vähemmistö oli melkein yksinomaan työmiehiä, nykyisen yhteiskunnan osattomia — mutta kuinka olisi voinut toisin olla? Sorrettuja ne ovat olleet, jotka kaikkina aikoina ovat viritelleet vapauden ja ihmisyyden liekkiä, sillä hätä on ihmiskunnan paras, vieläpä ainoa oppimestari. Heikot opettaa se rukoilemaan, väkevät käyttämään voimiaan — *ajattelemaan ja toimimaan* vapautukseeseen Työmiehet ne meidän aikanamme, heidän pakotamina, ovat ottaneet suorittaakseen vapautustyön, samoin kuin keskiajalla talonpojat julistivat vapauden ja yhdenarvoisuuden evankeliumia; samoin kuin ajanlaskumme alussa alkoi kristinoppi levitä köyhäin ja kärsiväin riveistä.

Ei ole nyt ensikerta, kun kaksi maailmaa tässä merkityksessä seisoo asetettuina toisiaan vastaan. Kahdeksannellatoista vuosisadalla, jolloin porvaristo vielä oli poliittisesti sorrettu, oli se jo luonut itselleen oman ajatus- ja käsitemaailman, joka seisoi mitä jyrkimmässä ristiriidassa hallitsevan maailman kanssa, jonka se lopulta henkisesti valloitti — „siveellinen voitto“, jonka jäljissä aineellinen seurasi välttämättömyydellä Ranskan vallankumouksessa.

Historia osoittaa kuitenkin vielä sattuvamman vertauksen: Vanha Roomalaisvaltakunta oli kohonnut vallan huipulle; sillä ei ollut enää mitään valloitettavaa, kun kaikki maan vallat olivat sen alaisessa verovelvollisuudessa. Mahtavat hekumoivat äärettömässä ylellisyydessä, joukot tekevät työtä tylsässä orjuudessa. Silloin alkaa sorretun, orjistuneen joukon kesken itää *tietoisuus* sellaisen yhteiskunta-ase-
man häpeällisyydestä ja silloin alkaa kansanliike, joka alussa vallanpitäjän ja mahtavien halveksumana ja pilkkaamana, sittemmin synnyttää heissä pelkoa ja antaa aihetta hurjimpaan ja julmimpaan vainoon uuden opin tunnustajia kohtaan. Mutta vainot synnyt-

tävät ainoastaan *marttyyreita* ja valmistavat sitä asiaa, jonka niiden piti hävittää. Peljätyt „valtion ja yhteiskunnan“ viholliset (sillä sitä kristityt olivat) kieleltään kokoontumasta — silloin kokoontuvat he maanalaisiin hautaholveihin, katakompeihin; keksitään niitä pirullisimpia tuskia, kuolema yhdistetään tuhansilla hirmukuvilla — turhaan, kuolemalla ei ole mitään kauhun kärkeä näille sorretuille, ja valituimpien marttiirakeinojen keskellä he vaan säälivästi hymyilevät hulluille, jotka luulevat voivansa tappa aatteen.

„Jos asiamme on jumalasta, niin silloin ette voi sitä tuhota, mutta jollei se ole jumalan, niin häviää se ilman teitäkin! Siten huutavat he pyöveleilleen ja rientävät iloisina ja voitonvarmoina mestauspaikalle.

„Jos asiamme on jumalan“ — se merkitsee käännettynä nykyajan kielelle: Jos pyrintömme on sivistysvaatimus, on se sopusoinnussa ihmisyyden henkisten, siveellisten ja aineellisten etujen kanssa, silloin sitä ei voida hävittää väkivallalla. Mutta jollei se ole jumalan, se on: jos se on näitten etujen vastakohta, silloin sen täytyy sortua siihen vastakohtaisuuteensa, tarvitsematta käyttää mitään väkivaltaisia sortokeinoja, jotka ainoastaan puhaltavat valhe-elämää kuolleeseen.

No niin, leijona-areena, ristinpuu, polttorovio — mitä ne vaikuttivat? Vallankumous ihmisellisessä tietoisuudessa edistyi herkeämättä; kristinusko valloitti kaikkivaltiaan pakanuuden, uusi maailma valloitti vanhan.

Tahdon tehdä tässä erään huomautuksen. En ole laisinkaan taipuisa uskomaan muinaistaruja niin kutsutusta „alkuperäisestä kristillisyydestä“; vielä vähemmän pidän nykyistä sivistyskantaa kristinuskon tuloksena. Jälkimäinen käsite on vallan väärä, on pikemmin totuuden suoranainen käänнос nurinpäin. On helppoa todistaa, että jokainen henkinen tai aineellinen edistys, jonka ihmiskunta on saavuttanut sen jälkeen kuin kristinusko tuli valtio uskonnoksi, on tapahtunut taistellen kristinoppia vastaan. Mitä taas

tulee siihen aikakauteen, jolloin kristinusko vielä kantoi vainon orjantappurakruununa, niin kuuluvat tosin ne sekä vanhemmat että uudemmanaikaiset pyhimystarut ja muinaisjutelmat, joita meille kerrotaan, satujen alalle, mutta olisi kuitenkin yhtä suuri hullutus, kuin se joka meitä kohtaan tehdään, jos tahdottaisiin kieltää, että kristinusko välttämättömyydellä kehittyi sen ajan olosuhteista, tahi että tämä siveellisyyden vastalause, johtuneena ihmisessä asuvasta yhdenvertaisuuden tunteesta, oli välttämätön hajottamaan läpi-läpeensä harhaantunutta, orjuuteen perustuvaa roomalaisyhteiskuntaa ja siten avaamaan uutta tietä ihmis-suvun jatkuvalla kehitykselle. Tosin seurasi klassilisen pakanuuden häviötä pitkä, synkkä yö. Kristinusko, muututtuaan valtiouskonnoksi, hylkäsi ne periaatteet, joita sen oli kiittäminen voitostaan, ja muuttui itse sorron aseeksi. Mutta ihmishenki ei antanut kuitenkaan kulkuaan estää. Yhdenvertaisuuden, veljeyden ja vapauden aatteet kehittyivät yhä edelleen yhteiskunnan pinnan alla. Turhaan koetti valtiokirkko henkeä kahlita, turhaan laitteli se kidutustuomioistui-miaan. Se voi kyllä polttaa ruumiit, mutta ikuiset aatteet kohosivat, Phoenix-linnun tavoin, näkymättö-min siivin tuhasta. Vääräuskoisia uhrattiin sadoin-tuhansin ja „erehtymättömyyden“ kätyrit iloitsivat loistavista tuloksistaan — hetkeksi. Mutta lopputulos oli, että vääräuskoiset tuomitsivat vääräuskolaisten tuomareita. Uskonpuhdistus mursi paavikunnan val-lan ja meidän aikanamme on erehtymätön paavi jä-tetty vihollisiensa armoille, säälin alaisena, eikä enää pelättynä.

This
R. Todellakin, jokaisen, joka yleensä kykenee oppi-maan, pitäisi uskonnollisten vainojen historiasta oppia, että ihmisellisen edistyksen vastustaminen on miele-töntä. Samoin kuin keskiajan vääräuskolaistuomaria tuomitsee ihmisyyden tuomioistuin, samoin tulevai-suuden tuomioistuin tulee tuomitsemaan nykyisiä vää-räuskolaistuomareita, jotka koettavat valtiollisen vai-non kautta kukistaa sosialismin uutta oppia. Ja sa-

moin kuin keskiajan väärauskoiset lopuksi voittiva-
keskiajan väärauskolaisvainoojat tulevat nykyajan har-
hauskoiset viemään voiton nykyaikaisilta harhausko-
laisvainoojiltaan. Vai luullaanko, että meidän aat-
teemme ovat vähemmän elinvoimaisia kuin kristitty-
jen marttiroiden? Turha toive!

Samallinen osa, kuin kristinuskolla oli vanhan
roomalaisvaltion häviöön, on meidän aikanamme so-
sialismilla porvariyhteiskuntaan. Samoin kuin silloin
nousevat nytkin omattunnot kapinaan raakaa aineel-
lisuuden oppia vastaan, joka, vailla kaikkia ihanteita,
tahtoo alentaa ihmiset eläimiksi tahi markkinatava-
raksi. Köyhiä ja sorrettuja ovat ne nytkin, samoin
kuin silloin, joissa uuden maailman siemen itää.
Mutta on kuitenkin tuntuva ero: Tiede ei ole sosia-
lismia vastaan, vaan on siinä sillä kaatumaton tuki
vaikkakin tieteen papit ovat mammonan palveluk-
sessa. Sosialismi ei ole yksinomaan sydämen asia,
vaan myös järjenkin; se perustuu selvään nykyisten
yhteiskunnallisten olosuhteiden käsitykseen ja sillä
on määrätty, toteutettavissa oleva ohjelma valtion ja
yhteiskunnan muodostelemiseksi tahi sanokaamme
ainoastaan yhteiskunnan, sillä valtio on ainoastaan
(paremmin tai huonommin) järjestetty yhteiskunta.
Tunteen ja omantunnon asiana on sillä kristinuskon
koko voima — tarkoitan tässä kristillistä liikettä sen
ensimmäisellä asteella — ja järjen asiana on sillä tie-
teen voima. Mutta jos jö yksinomaan tunne teki en-
simmäiset kristityt vastustamattomiksi, kuinka toivo-
ton eikö silloin ole taistelu sosialismia vastaan, jolle
tunne antaa kristinopin voiman ja järki tieteen! Jos
sanaa uskonto voitaisiin käyttää, ilman että sitä kä-
sitetään väärin, sanoisin: *Socialismi on uskonto ja
tiede yhdistettynä*. Työmiehen sydämeen ja päähän
kasvaneena ja juurtuneena, ei sosialismia voida hä-
vittää viékkaudella eikä väkivallalla, ei saivartelevilla
todistuksilla, ei poliisilla, eikä makasiinikivääreillä.
Jokaisella työmiehellä on sisässään, tietäen tai tietämät-
tä, kehittyneenä tai kehitymättömänä, sosialismin ydin.

Siinä eivät vaikuta mitkään valheet, ei mikään välinpitämättömyys, eivät mitkään syytökset, eivät mitkään teloitukset, eikä joukkoteurastukset. Liike laajenee luonnonlain välttämättömyydellä, vainot sosialismia ainoastaan elähyttävät, samoin kuin ne kristillisyyttä vahvistivat. Sosialismilla on omat marttiiransa, samoin kuin kristinopilla oli omansa. Työmiehet saattavat kuolla vakaumuksensa puolesta samoin kuin ensimmäiset kristityt, ja vaikkapa kymmeniä tuhansia, vaikkapa satoja tuhansia tapettaisiin, niin ei sittenkään voitaisi estää sosialismin lopullista voittoa, yhtä vähä kuin aikanaan voitiin estää kristinopin leviämistä. Jokaisen marttiiran veri synnyttää sadottain uusia marttiiroja; lisääntynyt vaara terästä rohkeutta, ja — käyttäöksemme erästä Ranskan vallankumouksen tunnuslausetta: | kuoleman kanssa sovinnon tehneelle on voitto kätkeyty. „Veri ja rauta“ voivat peloittaa arkoja, mutta me uhmailemme uhkauksia ja vaaroja.

Tarkastakaamme Ranskaa, tuota suurta yhteiskunnallista ja valtiollista kokeilukenttää, jossa hiljattain on nähtävänä pariisilaiskommuunin peloittavan suuremoinen surunäytelmä. Sosialistista köyhälistöä, jonka valtiollisten tapahtumain myrskyaallot olivat kohottaneet mahdin ja väkivallan huipulle, ei voitu kukistaa ennenkuin sankarillisen jättiläistaistelun jälkeen Ranskan ja Preussin yhdistyneitä sotajoukkoja vastaan. Neljäkymmentätuhatta työmiestä hakattiin maahan taistelussa ja sen jälkeen, ja yhtä monta vangittiin kuolemaan epäterveellisissä vankiloissa, ruton saastuttamissa laivaruumissa tahi Cajenen myrkyllisillä suomaille. Sitä vanhan maailman puolustajain riemua! Yhteiskunnallinen kysymys oli poistettu maailmasta; Sosialismi oli kuollut tahi kuolemaan tuomittu 80,000:nen sosialistin persoonassa.

Socialismi kuollut: Herroilla oli huono muisti. Kaksikymmentäkolme vuotta tätä hirmutapausta aikaisemmin oli Pariisi samanlaisen surunäytelmän näyttämönä — yhtä suuremmoisen, jollei yhtä laajalle

Thuis
R

ulottuvan. Ranskan Helmikuun vallankumous, 1848, on pääkohdissaan tuttu jokaiselle. Pariisin köyhälistö oli kukistanut Heinäkuun-valtaistuimen vuodelta 1830. Se oli ottanut vapaamieliset porvariston puheparret porvarikuningaskunnan turmiollisuudesta täydestä todesta ja repinyt pahan juurineen. Mutta vallankumous ei ollut köyhälistölle tyhjä puheenparsi. Se ei tahtonut kukistaa voitto- ja lahjomisjärjestelmää yhdessä muodossaan, sitävarten että se jälleen uudessa muodossa astuisi valtaistuimelle. — Järjestettiin väliaikainen hallitus, jonka enemmistö oli kilttiä tasavaltaisia, joku harva sosialisti täytteenä. Työväki, yhtä luottavaisena jalomielisenä kuin viisaana antoi hallitukselle seuraavan selityksen: „Me tiedämme, ettei teidän enemmistönne ole suosiollinen meidän pyrintöillemme, mutta me tahdomme, jos mahdollista, välttää kaikkea enempää vedenvuodatusta — *me annamme teille kolmen kuukauden kurjuuden*. Kolmen kuukauden aikana me kärsivällisesti kestämmme kaiken puutteen. Nämä kolme kuukautta ovat teidän koetusaikanne. Jos sen ajan kuluttua näemme, että te olette rehellisiä, että teillä on hyvä tahto tehdä jotakin nälkää kärsivän köyhälistön hyväksi, hyvä, silloin tulee yhteiskunnallinen kysymys rauhallisella tavalla ratkaistuksi. Mutta jos me näemme, että meitä taaskin on petetty, silloin meidän täytyy auttaa itse itseämme.“ Hallitus lupasi kaikki — petti kaikki. Laitettiin kansallistyöpajoja, joita meidän tietämätön porvarisanomalehdistömme on tahtonut kuvata sosialismin laitoksiksi, mutta joitten kautta tahdottiin saada kokonainen *työmies-armeija sosialismia vastustamaan*, yritys, joka kuitenkin raukesi ranskalaisen työväestön lujaa yhteistunnetta vastaan. Köyhälistöä ei voitu vetää nenästä — se täytyi hävittää ampumalla. Tarpeellisiin varokeinoihin ryhdyttiin ja kun porvaristo (väliaikaisessa hallituksessa ja sillä aikaa kokoontuneessa kansallisneuvostossa) luuli olevansa varma voitosta, työnnettiin 30,000 työmiestä kansallistyöpajoista ulos kadulle ja pakotettiin joko kuolemaan näl-

kään tahi tarttumaan aseisiin. Kolmen kuukauden „nälkävekseli“, joka oli asetettu 18 päivänä maaliskuuta, oli nyt lankenut. Kesäkuun 21 ja 22 päivinä valmistautui köyhälistö taisteluun — ja seuraavana päivänä oli taistelu ilmi liekissä. Tehtäviini ei kuulu tässä *Kesäkuunkapinan* kuvaaminen yksityiskohdisaan. Riittää — neljä päivää kestävässä sankarillisessa taistelussa 80,000 miehinen säännöllinen sotajoukko ja 40,000 kansalliskaartilasta tuhosi 40,000 työmiestä. Voittajat harjoittivat hirvittäviä julmuuksia — vankittuja murhattiin tuhansittain; taistelun jälkeen teloitettujen työmiesten luku arvioidaan 12,000:ksi ja jotakuinkin yhtä paljo, joita ei uskallettu tappa paikalla, kuljetettiin Cajennen ja Lambessan siirtolaisvankiloihin, joissa useimmat kuolivat räökkäykseen ja ilmanalan tähden.

Suunnaton oli porvariston riemu kesäkuun-sankarien häviöstä. Sosialismi oli hävitetty, yhteiskunta pelastettu ja sen mukana kaikki sen yhteydessä: „perhe“, „omaisuus“ ja taivas ties mitä kaikkia hyviä asioita, joita porvaristo suulla kunnioittaa, mutta todellisudessa häväisee ja polkee jalkojensa alle. Sosialismi oli kuollut; Kaksitoistatuhatta „rosvoa“, „murhapolttajaa“, „nykyaikaista raakalaista“ — en kumminkaan osaa luetella kaikkia haukkumasanoja, jotka siihen aikaan olivat liikkeessä: lukekaa sanomalehdistön artikkelit Pariisin kommuunista, niissä on teillä koko varasto; porvariston sanomalehtikätyrit eivät edes ole viitsineet nähdä vaivaa uusien keksimiseksi. Kaksitoistatuhatta sosialistia tapettu, kaksitoistatuhatta matkalla Cajenneen — kuka saattoi enää sen jälkeen ajatella mitään vaaraa tulevaisuudessa? Sosialismi oli kuollut ja haudattu; ruumiin yli oli maa poljettu — kuinka se enää voisi ylösnousta? Aika kuluu — tasavalta suistui hautaan sosialismin viereen. Ja tälle haudalle asetti Napoleon valtaistuimensa. — Miten silloin enää saattoi punainen sosialismi nousta ylös? „Veri ja rauta“ hallitsi. Sanomalehdistö kytkettiin tahi ostettiin: ei mitään jätetty yrittämättä työväestön saa-

miseksi keisarikunnan puolelle. Joukkojen tunteet järjestelmällisesti myrkytettiin. Julkinen ja salainen poliisi järjestettiin ennen kuulemattomaan laajuuteen ja kohotettiin tärkeimmäksi valtiolaitokseksi. Armeijasta tuli keisarikaarti, mikä sen todellinen tarkoituksin on nykyisissä valtioissa, harjotettu kansaa varten kuten verikoira ihmisiin — lyhyesti sanoen, käytettiin kaikki vanhoillisen valtiotaidon apukeinot uuden puhkeamisen estämiseksi. *Enempää* ei saata mikään hallitus tehdä, kuin Bonabarte teki, enkä luule, että löytyy *toista* hallitusta, joka pystyy tekemään yhtä paljo. Bismarckin ja Stieberin¹ osoittamat näytteet samaan suuntaan ovat ainoastaan lainattu Bonabarten keisarikunnalta. Ei siis mikään ihme, että Bonabartesta tuli porvarikunnan epäjumala, ei ainoastaan ranskalaisen, vaan kaikkien maiden porvariston, varsinkin Saksan. Siitä saattaa arvata, että joulukuun toisen päivän mies² oli vielä vähää ennen Ranskan—Saksan sotaa saksalaisen vapaamielisen porvariston kunnioituksen ja ihailun esineenä. *Hän* oli sallima, ihmiseksi ilmaantuneena, varustettu jumalallisilla ominaisuuksilla, kaikki-voipaisuudella ja kaikkitietävyydellä. Ja mikä oli lorun loppu? Kun valekuollut jättiläinen oli maannut haudassaan kaksikymmentäkaksi vuotta, alkoi hän liikutella itseään ja syyskuun 4 päivä 1870 nousi hän haudastaan — *Bonaparten valtaistuini kukistui ja Sosialismi eli*.

Puoli vuotta myöhemmin alkoi Pariisin kommuuni. Sosialismi, joka 1848 oli jaksanut pitää puoliaan 4 päivää, kesti nyt yli 2 kuukautta kaikkia preussiläisten kannattamia ranskalaisen järjestyneen sotajoukon ponnistuksia ja voitiin kukistaa vasta kahdeksanpäiväisen katutaistelun jälkeen. Kansanteurastus tapahtui

¹ Bismarck oli Saksan valtiokansleri, tunnettu ankaruudestaan ja sosialisteja vastaan tähdättyjen poikkeuslakien laatijana — Stieber oli hänen aikanaan Preussin poliisilaitoksen päällikkö. Suoment. muist.

² Jouluk. 2 päivä 1852 huudatti Napoleon III itsensä petollisen valtiokiekauksen kautta ranskalaisten keisariksi. Suoment. muist.

suuremmassa määrässä kuin v. 1848, niiden luku, jotka lähetettiin rangaistussiirtoliini oli kaksinkertainen. Ranskan porvaristo tahtoi tällä kertaa tehdä puhdasta jälkeä ja porvaristo muualla Europassa taputti käsiään. Mutta jo 4 kuukautta voiton jälkeen alkoi porvaristo käsittää, että se oli saavuttanut ainoastaan Pyrrhusvoiton¹, että se oli leikannut omaa lihaansa. Se sai niin perusteellisesti havaita, että puuttui työväkeä sen omista tehtaista ja verstaista. Ja — sosialismi ei ollut kuollut. Se elää Pariisissa, Ranskassa, Saksassa, kaikissa sivistysmaissa — se elää jokaisen työmiehen rinnassa, jokaisessa köyhälistöläisessä, jolla on sydän, joka voi tuntea, ja pää, joka voi ajatella. Porvaristo ei kuitenkaan voi tappaa jokaista työmiestä, ja jos se olisi mahdollista, niin mitä siitä olisi seurauksena? *Se tekisi itsemurhan.* — Porvaristo voi olla olemassa ainoastaan työväen kautta. *Ilman* työväkeä lakkaa se olemasta ja työväen *kautta* se kukistuu — siitä välttämättömästä pihtimestä se ei voi koskaan vapautua. Porvariston kehityksen välttämättömänä seurauksena on köyhälistön lisääntyminen ja taloudelliset olot, ajavat köyhälistön sosialismiin. Mitä mahtavampi porvaristo on, sen suurempi on köyhälistön joukko, sen voimakkaampi on sosialistinen liike, sen mahtavampia porvariston *viholliset*. Jos porvarikunta tahtoo pysyä porvarikuntana, täytyy sen kartuttaa köyhälistöä ja siten sosialismia, joka on sen kukistava. Jos se vastustaa köyhälistöä ja sosialismia, hävittää se oman valtansa perusteen, *olemassaolonsa*. Tähän umpikujaan täytyy sen lopuksi sortua.

„Verellä ja raudalla“ ei sosialistista liikettä voida maailmasta passittaa. Kesäkuussa v. 1848 sitä turhaan koetettiin, ja parempia seurauksia ei ollut Pariisin veri-

¹ Pyrrus, Epiron kuningas, soti roomalaisia vastaan ja voitikin heidät alussa, kun hänen joukkonsa olivat paremmin järjestetyt, mutta vastarinta oli niin urhoollista ja hän kadotti niin paljo väkeä, että hän toisen voittoisan taistelun jälkeen huudahti. „Vielä yksi sellainen voitto lisää ja minä olen hukassa!“ Sen jälkeen hän vapaaehtoisesti purjehti joukkoineen kotiansa välttääkseen häviön häpeää. Suoment. muist.

löylyllä Toukokuussa 1871. Samoin kuin Kesäkuun kapina vietti ylösnousemistaan Kommuunissa, samoin tulee kommuuni vielä kerran viettämään ylösnousemistaan, ja puhkeamiset uudistuvat yhä kasvavalla voimalla, siksi kunnes vanha maailma on tyhjentänyt apukeinonsa ja soraksi sortunut — vasta sitte avautuu rauhallinen tie. Mutta siitä myöhemmin.

Raaka väkivalta ei pysty sosialismia hävittämään. Se, jota tietoisuus omista oikeuksistaan elähyttää, ei pelkää. Suljettakoon meidät vankiloihin, tapettakoon meidät — meidän asiamme ei siitä kärsi. Voittamaton henki, jonka turvissa vanhat kristityt kestivät marttiirakuoleman tuskia, se elähyttää myöskin sosialidemokraatteja. Me käymme vakaumuksemme määräämää tietä yhä edelleen ja vaikkapa se sullottaisiin ruumiita täyteen, hyökkäämme me yhä eteenpäin, kuten ryntäysjoukko, jonka rivejä vihollisen luodit harventavat — kunnes olemme päämäärämme saavuttaneet.

Väkivalta yksinään on voimaton sosialidemokratiaa vastaan, sen käsittävät jo vastustajammekin. Nyt tahtovat he vastustaa meitä „hengellisillä“ aseilla. He perustavat työnystäväseuroja, joissa työväki saa oppia, että pääoman ja työn välillä vallitsee täydellinen sopusointu, että työväen tosiedut vaativat heitä liittyämään työnantajiin, että joukko kunnianhimoista, tunnotonta ja kiihkoilevaa väkeä on synnyttänyt riidansiemenen, sosiaalisen kysymyksen, kummankin luokan välille. Perustakoot he vaan työnystävä- ja työväenseuroja, he perustavat niitä *meille*. Sointuopin ontouden oppii työmies kouraan tuntuvalta tavalla jokapäiväisessä elämässä ja vaikka hän alussa olisi kuinka syvästi vihamielinen sosialidemokratiaa kohtaan, niin heittäytyy hän kuitenkin pian koko sielullaan yhteiskunnalliseen taisteluun ja oppii kokemuksesta, että nykyisen kapitalistisen tuotannon vallitessa työmiehen ja työnantajan edut ovat aivan päinvastaiset, että työmiehen edut esim. vaativat mahdollisimman korkeata palkkaa työstään ja työnantajan etu kehoittaa häntä maksamaan mahdollisimman vähän. Tässä erilaisu-

nessa — puhumatta molempien luokkien yleisestä valtiollisesta ja yhteiskunnallisesta asemasta — on jo siemen päättömiin, laakkaamattomiin kinasteluihin ja riitoihin, sanalla sanoen: luokkataisteluun enemmän tai vähemmän kiihkeässä muodossa. Ja siten olemme saaneet viime aikoina nähdä sen ihmeellisen historian ivan, että katkerimmat ja kauvimman kestävät *työlakot* — ja työlakko, työnseisautus on lähinnä katu-taistelua, luokkataistelun kiivain muoto — että suurimmat ja itsepintaisimmat lakot Saksassa, Valdenburgissa, Förstissa y. m., ovat olleet niiden työmiesten toimeenpanemia, jotka ovat tutkineet sopusointuopin evankeliumia Hirsch-Dunkerilaisissa työpajoissa, mutta joissa hurskaan ajatustavan teoreettinen imelisyys on työnantajan käytännöllisen kohtelun takia muuttunut kuohuvaksi käärmemyrkyksi.¹ Tämän yhteydessä tulee mainita, että nykyajan kiivainimmat „työväenlevottomuudet“ ovat tapahtuneet preussilaisessa *valtion* kaivoslaitoksessa (Königshütte), josta on koetettu poistaa jokainen pisara „sosialistista myrkyä.“

Ajattelen, että tämä riittäisi kumoamaan sen yksinkertaisen ajatuksen, että sosialistinen liike olisi muutamain yksityisten „tekemä“. Mutta tarkastakaamme kuitenkin sitä kysymystä syvemmältä. Jotkut henkilöt olisivat niinmuodoin alkuna liikkeeseen, joka yhtämuotoisesti on levinnyt kaikkiin siviilistymäihin, ja joka kokonaisen ihmis-ijän aikana suoranaisesti on määrännyt Euroopan kohtalon, liike, jota ilman emme voisi

¹ Suomessakin on, samoin kuin kaikkialla muuallakin, tehty se omituinen havainto, että järjestymättömän työväen aloitteesta syntyvät useimmat työlakot ja että juuri sellaiset muodostuvat varsin katkeriksi ja vaikeaksi sovittaa, Hallon sahan, Hietalahden puuseppätehtaan, Juseliuksen paitatehtaan, Hyvinkään kutomon y. m. s. työväki ei ole kuulunut mihinkään työväenyhdistykseen, enempää kuin Helsingin lakon tehneet rakennustyöläiset, suutarit, maalarit, aikomaan kuuluivat työväenyhdistykseen. Vasta lakon *jälkeen* alkoivat he jäseniksi liittyä. — Huonomainen työväenliike ja sen kiihottajat eivät ole kuin ani harvoissa tapauksissa aiheuttaneet työlakon. Useimmiten ovat juuri ne lakkoja vastustaneet, sanomalehdet ovat tietämättömyydessään toista uskoneet ja uskotelleet. Suoment. muist.

ajatella Ranskan toista keisarikuntaa, jota ilman taasen bismarckilainen valtakunta ei olisi ajateltavissa. Mikä solvaus työväkeä kohtaan eikä sisälly sellaiseen otaksumaan? Sadattuhannet, vieläpä miljoonat työmiehet olisivat antaneet muutamain miesten johtaa itseään harhaan ja sokeasti olisivat kulkeneet kuin lammaslauma kellokkaan perässä! Oi teitä, te herrat suurporvarit ja muut vanhoilliset! Jos työväki olisi niin vailla itsenäisyyttä, kuin te otaksutte, niin nyt he säristelisivät *teidän* verkoissanne, sillä te ette todellakaan ole säästäneet ponnistuksia pyydystääksenne heitä ja teillä on kuitenkin hallussanne tuhannen kertaa useampia keinoja siveelliseen ja aineelliseen vaikutukseen kuin sosialidemokratialla! Sitä paitsi meidän puolueemme asiallisenä tuntomerkinä on auktoriteettiuskon periaatteellinen vastustaminen ja vaatimus, että jokaisen ajatuksen kannattajana pitää olla persoonallinen vakaumus. Mutta otaksuma oi ole ainoastaan loukkaus työväkeä kohtaan, ei ainoastaan väärä jokaisessa yksityisosassa, vaan se on myöskin läpiläpeensä *epätieteellinen*, johtunut ajatustavasta, joka perustuu täydelliseen historiallisen kehitysjuoksun tuntemattomuuteen.

Lapsi vilkkaalla mielikuvituksellaan täyttää maailman prinsseillä, jättiläisillä ja noidilla. Hän näkee kaikkialla selittämätöntä ja kummallista, luulee kaikkialla näkevänsä salaperäisten voimain vaikutuksia. Tällä lapsellisuuden tahi sanokaamme lapsen kannalla ovat kaikki ne, jotka pitävät ihmisellistä historiaa muutamain erikoisten, yli ihmissuvun suuren joukon kohoavain, milloin hyvien, milloin pahojen ihmisten tuotteenä, ja joka tapauksessa, jokaisessa liikkeessä näkevät he oikun tahi yhden tai toisen yksilön tahdon, joka koristetaan kaikilla mahdollisilla ylikuonnollisilla ominaisuuksilla jotta se soveltuisi sille annettuun osaan. Tämä katsantokanta oli vähemmässä tai suuremmassa määrässä aina viime aikoihin asti koko historiakirjotuksemme perusteena, joka ei ollut eikä tuskin vieläkään ole suurelle joukolle, jolla uusimpia tieteellisiä

teoksia ei ole saatavana, muuta kuin — jono kuuluisain ruhtinasten, sotaherrain ja muiden sankarien nimiä ja joukkoon ripotettu kertomuksia taisteluista, murhista, mestauksista, valtiokeikauksista ja salaliitoista — lyhyesti sanoen jännittävä romaani huonointa laatua, puoliksi ritari- ja ryövärihistoria, puoleksi lastensatu. Tieteellinen historian kirjotus (tarkasti eroitettava oppineesta), joka on vielä hyvin nuori ja jonka tienraivaaja ja perustaja oli englantilainen *Buckle*, käsittää ihmisellisen kehityksen ihmisen ja luonnon välisen vuorovaikutuksen välttämättömänä tuloksena. Se ei tunne tieteenä mitään ehdollista, ei mitään kummallista ja erikoista, vaan ainoastaan luonnollista ja lakimääräistä. Ihmehenkilöt ja vanhanaikaiset satuhistoriat eli historiasadut katoavat yhä enemmän arvostelun tieltä, kuten hämärät utukuvat aamuauringon säteissä. Sankarijumaloiminen heitetään taikauskon romukamariin „suuret miehet“ alennetaan ja ihmiskunta ylennetään.

Historian kulku on lakkaamatonta ihmisen kappailua luontoa vastaan, herkeämätöntä taistelua olemassa olosta — ensin taistelua itsepuolustukseksi luontoa vastaan, sittemmin taistelua herruudesta luonnon yli. Tämän satatuhat vuotisen taistelun voitto on nykyinen sivistys. Jokainen epäilemättä tietää, että tiede on kumonnut raamatullisen luomishistorian. Ihminen ei ole syntynyt täydellisenä luojan kädestä ja sitte vähitellen langennut, jotta jumalan on täytynyt lähettää rohveettoja, vapahtajia ja muita ihme-olentoja tänne maailmaan „kuvansa“ pelastamaan täydellisestä turmiosta. Ihmissuvun ikä ei rajoitu myöskään 5:teen tai 6:teen vuosituhanteen. Geologiset tutkimukset ovat varmuudella osoittaneet, että maan kiinteä muoto — sen aineen iästä, joka maan muodostaa, emme voi puhua, kun sillä ei ole alkua eikä loppua — että maan kiinteä muoto on miljoonia vuosia vanha, ja että satatuhatta vuotta sitte on ollut olemassa ihminen muodossa, joka on hyvin lähellä nykyistä. Jo myriadeja vuosia sitte, mammuttieläimen aikana, oli ihminen saavuttanut sivistyksen, joka asetti hänet korkealle yli eläinten ja

joka johtaa lukemattomien sukupolvien edeltäkäypään työhön, kuten löydettyistä kivistä työaseista saattaa päätää. Emme voi laskea muinaisajan edistystä nykyajan nopean kehityksen mukaan. Meidän aikanamme, jolloin nojaudumme kaikkien aikaisempien sukupolvien saavutamiin voittoihin ja joitten koottu sivistystyö on meissä ja meidän ympärillämme, ovat edistyksen tekijät tavottomasti lisääntyneet ja kasvaneet, kun sitä vastoin vähäisinkin edistys muinaisaikoina oli vuosisatojen työ, kuten käy selville ylöskaivetuista työkaluista ja esineistä, jotka kuuluvat suuresti erilaisiin aikakausiin maan kehityshistoriassa. Alku-ihminen ei ollut sellainen ylempi olento, josta Vanhan Testamentin tarut kertovat, ei sellainen pystyssä käypä olento, joka yleensä katsoo kohti taivasta ja kaarevalla otsallaan kantaa luomisen aateluusmerkkiä luonnonherrana. Hänen sukupuunsa asettaa hänet vääjäämättömästi toisten eläinten joukkoon — samoin kuin hän on käynyt läpi kaikki kehitysasteet aina yksisoluisesta alkain. Mutta, kiitos olkoon suotuisain olosuhteiden yhdistymiselle, hänen onnistui kohota arvossa yli sukulaistensa. Ainoastaan aavistaa voidaan, mutta ei määritellä, niitä suunnattomia aikajaksoja, jotka olivat kuluneet, ennenkuin ihminen pääsi historialliselle kehityskaudelle. Kaikessa tapauksessa muodostaa jälkimäinen puolisko katoavan pienen aikajakson verrattuna esihistorialliseen aikaan se on: siihen hämärään aikakauteen, jolloin ihmiset eivät pystyneet luomaan mitään pysyvää muistomerkkiä olemassaolostaan. Historiallinen aika koittaa yhtä aikaa ihmiskunnan kyvyn kanssa muodostaa yhteiskuntia. Niin kauan kuin ihminen vielä oli yksinään, eroitettuna kaltaisistaan, korkeintaan *laumoiksi* yhtyneenä, kuten monet eläimetkin, ei hänellä ollut mitään historiaa. Vasta siitä hetkestä, kun hänestä tuli *yhteiskunnallinen eläin*, „*valtiollinen*“, *xoon* politikon, alkaa hänen historiansa. *Yksityisenä* ei hän voinut kohota eläintä yleemmäksi, sen voi hän vasta *yhteiskunnassa*, yhteydessä toisten vertaistensa kanssa. Vasta yhteiskunnan kautta tulee ihmisestä ihminen. Kaikki kehitys, kaikki si-

vistys ovat yhteiskunta työtä. Ja mitä enemmän yhteiskuntapiiri laajenee, sen nopeampi on edistys, sen korkeampi sivistys. Yksinäisestä yksilöstä edistyksen heimoiksi, kansaksi ja lopulta laajentuen yleismaailmalliseksi veljeskunnaksi — siinä ihmisellisen kehityksen tie.

this
R
Vasta yhteiskunnassa on *siveydenkin* siemen. Ihmisen täytyy oppia, että hänellä on edullisempaa elää yhteydessä kanssaihmistensä kanssa, kuin taistelussa heidän kanssaan ja siten alituudessa pelvossa ja vaarassa. Kaiken siveyden perussääntö: Tee lähimmäisesi sitä mitä tahtoisit hänen tekevän sinulle! on hädän tuote, hädän, joka synnyttää tajunnan, että ihmisillä on kaikki yhteisiä etuja. Tämä yhteystunne koski tosin alussa ainoastaan läheisimpien ahtaampaa piiriä, mutta laajentui sitte vähitellen epämieluisain kokemusten pitkällisessä koulussa, kunnes nyt jo olemme päässeet niin pitkälle, että yhteistunteen viimeisiä rajoja voidaan pysyttää ainoastaan pistimien turvissa. Yleinen ihmisellinen yhteistunne on korkein sivistys- ja siveyskäsite. Sen täydellinen toteuttaminen — se on sosialismin päämäärä.

Sivistys on niinmuodoin yhteiskunnan tuote. Jokaisen ihmisen, joka kerran on elänyt, on täytynyt taistella olemassa-olonsa puolesta ja siinä taistelussaan myötävaikuttanut ihmisten herruuden perustamiseksi luonnon ja luontokappalten yli. Jokainen yksilö on osaltaan vaikuttanut kootun sivistysvaraston yhteiseen tulokseen. „Suuret miehet“, joista historialliset tarinat kertovat, ovat sikäli kuin ovat eläneet, nekin osaltaan siihen roponsa antaneet — ja mahdollisesti, suopeiden olosuhteiden suosimina, jonkun verran suuremman kuin heidän unhoon jääneet kanssaihmisensä: mutta joka tapauksessa se oli yhteiskunta, joka heille antoi siihen tilaisuutta ja kykyä. Kun historiallinen tarusto antaa kansain tulla siksi mitä ne ovat suurten miesten ihmetekojen kautta, niin arvosteleva historia aivan päinvastoin asettaa suuret miehet kansansa tuotteiksi. Tieteen katse ei anna poliittisille

jumalille enempää arvoa kuin uskonnollisillekaan. Samoin kuin ensimmäiset kristityt mursivat pakanain jumalankuvat jalustoiltaan ja näyttären kauhistuneelle kansalle, ettei pelätty ihmeitä tekevä jumala ollutkaan muuta kuin lahonut pökkäle tahi kivikasa, samoin repii tiede „suuret miehet“ kunniasijoiltaan ja todistaa, ettei kansa niissä kummastellut muuta kuin omia aivohaaveitaan. Tarkastakaamme historiatarun ehkä suuremmoisinta ilmiötä: Napoleon, „suuri“ Napoleon. Mitä pyhimystaruja eikö ole liittynyt hänen nimeensä! Mitä yli-ihmisellisiä töitä eikö kerrota hänen tehneen! No hyvä, historiallinen arvostelu on riistänyt häneltä kunnialoisteen ja alentanut ihmemiehen yksinkertaiseksi seikkailijaksi, joka harjaantuneen pelurin taidolla käytti hyväkseen vallankumousliekin takapotkua ja kiekautti itsensä ylös asemaan, joka oli olojen synnyttämä. Hänen sotilaalliset ja lainsäädännölliset työnsä osoittavat ainoastaan, kun niiltä riisutaan kaikki lainattu tai varastettu loiste, että hänen kaikilla aloilla on kiittäminen Ranskan vallankumouksen teelmiä kunniastaan, joka siis ei ole tuleva suurelle yksityiselle ihmiselle, vaan suurelle ihmis-yhteisölle. Sopusoinnussa historian ja oikean käsityksen kanssa, etteivät ihmiset voi tulla vapaiksi ennenkuin ovat vapautuneet kaikesta taikauskosta, varsinkin henkilöjumaloimisesta, joka on kaiken jumalanpalveluksen alhaisin muoto, koska jumalat, jotka asuvat maan päällä, ovat meitä lähempänä ja sentähden vaarallisempia kuin ne, jotka ovat karkotettu taivaaseen — tämän totuuden käsittäen mursi Pariisin kommuni Bendome-patsaan. Ja me toivomme, että kaikki sellaiset jumalat, niin hyvin elävät kuin kuolleekin, yhtä hyvin ne, jotka ovat lihasta ja luusta kuin nekin, jotka ovat kivistä ja marmorista, pian lyödään murskaksi.

Tieteellinen historia on perusteellisin kansanvaltauuden opetus, koska se esittää ylhäisön ansiot tyhjyydessään ja mitättömyydessään. Se ei näe san-

kareita ja taikamestareita, vaan *ihmiset* se kohottaa arvoonsa ja antaa jokaiselle ansionsa mukaan. Sivistyksestämme meidän ei ole kiittäminen muutamien harvojen ihmetöitä — ei, ihmiskunta on kohonnut, kuten Etelämeren korallisaaret, miljoonien ja miljoonien yksilöiden *yhleistyön* kautta lukemattomina sukupolvina. Tahii käyttääksemme toista kuvaa: Pieni likoeläin, infusioonielävä, joka on niin vähäpätöinen, että sen voi nähdä ainoastaan mikroskoopin (voimakas, usea linssinen suurennuskone) avulla, on kuitenkin joukkotyönsä kautta muuttanut maapintaa, niin että esimerkiksi Berliinin kaupunki on suurimmaksi osaksi rakennettu likoeläin kerrokselle. Samoin kuin näiden pienten likoeläinten on täytynyt työskennellä tuhansia ja taas tuhansia vuosia laskeakseen perustuksen „uuden keisarikaupungin“ loistorakennuksille, samoin on myöskin tuhanten ja taas tuhanten ihmisten täytynyt työskennellä laskeakseen perustuksen meidän nykyaikaiselle sivistyksellemme. Ei yksi eikä toinen ihminen ole vienyt meitä nykyiselle korkealle kehitysasteellemme — ei, se on kaikkien yhteistyön ansio. Ja jos otaksuisimme, etteivät ihmeihmiset, eivät hyvät eikä pahat, olisi koskaan eläneet, niin *olisimme me kuitenkin päässyt yhtä pitkälle, kuin nyt olemme*.

Meidän vastustajamme tunnustavat tämän tietämättään, kun he tallaavat jumalansa likaan, niin pian kuin he näkevät, ettei niistä enää ole mitään hyötyä heille — samoin kuin villit antavat jumaliansa selkään tahi lyövät ne kappaleiksi, kun eivät ne tee heidän pyytämäänsä ihmetöitä. Bonaparte, avioton veljenpoika, jota muutamia viikkoja ennen kukistumistaan jumaloitiin maailman suurimpana valtiomiehenä, kuoli miljoonain kiroomana entisten ihailijainsa pilkkaamana ja hänen sijastaan kunnioitetaan nyt Bismarckia epäjumalana. Mutta kuinka kauan? Sitä emme tiedä; mutta sen tiedämme, että tämäkin epäjumala kukistuu ja että ne, jotka nyt innokkaimmin hänen kunniakseen suitsuttavat, tulevat häntä kiivaim-

min tuomitsemaan¹. Meidän tuomiomme tulee silloin olemaan oikeudellisempi ja kiihkottomampi, sillä meitä ei kohta mikään pettynyt toivomus ja hänen kukistuttuaan emme ajattele hänestä huonompaa tai parempaa kuin nytkään.

Tämä lyhyt poikkeus suotakoon minulle anteeksi! Tahdoin vaan näyttää, kuinka perusteettomia sellaiset otaksumat ovat, että ihmisellinen kehitys olisi muutamien yksityisten, joko hyvässä tai pahassa etevien, yksilöiden työtä. Mikä pitää paikkansa menneisyydessä, soveltuu nykyisyyteenkin. Ajatus, että yhteiskunnallisen liikkeen olisi keinotekoisella tavalla synnyttänyt joku kourallinen ihmisiä rikollisessa tarkoituksessa, on läpiläpeensä epätieteellinen ja ainoastaan lapset, mielettömät ja poliisielut saattavat sellaista ajatella ja ainoastaan lapset, mielettömät ja poliisielut voivat sellaista uskoa.

Kuitenkin — onhan pyrkimyksemme „*vallankumouksellinen*“! Vallankumous! Pelottava kauhukuva vanhoille ämmille kummassakin leirissä! Niin, me olemme vallankumouksellisia! *Me vaadimme* nykyisen yhteiskunnan perusteellista ja läpikäypää muutosta. Mutta katsokaamme aavetta silmästä silmään, ja se kadottaa kauhistavaisuutensa. Elämme keskellä vallankumousta ja elämme vallankumouksen kautta. Koko ihmiskunnan historiassa on jatkuvaa vallankumousta. *Historia on alituinen vallankumous* — se on tulevaa, kasvavaa, vaihdetta, edistystä — se on alituista vaihtelua, koska se on alituisesti työskentelevää elämää. Niinkauan kuin ihminen elää on hän vallankumouksellinen. Tyytymättömyys siihen mitä hän on ja mitä hänellä on sekä pyrintö parempaan — siinä juuri on hänen ihmisellinen olemuksensa. Jos ihminen lakkaa olemasta, lakkaa ihmiskunnan vallankumouksellisuus, mutta jollei ole ihmistä ei ole

¹ Ennustus toteutui vielä tämän kirjoittajan ja Bismarckin eläissä. B. joutui epäsuosioon ja menetti yllhäiset luottamustoi-
mensa ja kuoli puoleksi unohdettuna ja kiivaasti moitittuna.
Suoment. muistutus.

ihmiskuntaa. Vallankumous, liike on *elämää* — muut-
tumattomuus, seisahdus *kuolema*.

Tosin sanalla vallankumous on toinenkin, ahtaampi merkitys. Sillä käsitetään olevien valtio- ja yhteis-
kunnallisten olojen „väkivaltaista“ muutosta. No hyvä,
tämä väkivaltainen muutos — miten ja kuka sen ai-
heuttaa? Kuka on syypää kaikkiin tähänastisiin „val-
lankumouksiin“? Eivät ne, jotka ihmisellisen kehi-
tyksen lakien mukaan pyrkivät saamaan uusia muo-
toja uudelle sisällölle: uusia ilmaisumuotoja uusille
aatteille — ei, syy on niiden jotka lyhytnäköisyydes-
sään tahi itsekkyydessään koettavat estää luonnollista
kehityksen välttämätöntä kulkua. Samoin kuin virta
— usein käytetty, mutta sattuva vertaus — juoksee
tyynenä edelleen kun eivät mitkään esteet sitä hait-
taa, mutta muuttuu kuohuvaksi koskeksi tahi paisuu
ylä äyräittänsä haudaten rannat alleen, jos kalliot sen
kulkua estävät — samallinen on maailman historian
kulku. Ainoastaan siellä missä se kohtaa esteitä syn-
tyy koskia, putouksia ja tulvia, melskeitä, kapinoita
ja vallankumouksia. Ei yksikään vallankumous sanan
ahtaammassa merkityksessä, joista historia tietää, ole
ollut niin kutsuttujen vallankumouksellisten työtä, vaan
niiden, jotka ovat asettaneet esteitä luonnolliselle ke-
hitykselle. *Kaikilla vallankumouksilla on sentähden
ei hyökkäävä vaan puolustava luonne.* Puolustusta
oli *talonpoikais sota*¹, sitä käytiin ihmisen pyhimpien
oikeuksien puolustukseksi, joita läänityslaitos kieltäysi
tunnustamasta. Puolustusta *Bastiljin hävitys*, se oli
välttämätön hovisotajoukkojen uhkaavan käytöksen
vuoksi. Puolustusta oli *hyökkäys Tuilerioihin* elok. 10
p:nä 1792 ja puolustusta oli *hirmuhallitus* — välttä-
mätön Ranskan suojelemiseksi sisäisiä salaliittoja ja
ulkonaisia hyökkäyksiä vastaan. Puolustusta oli *hei-
näkuun vallankumous* v. 1830, kun Bourbon-kuninkaat
ahdistivat kansalaisvapautta. Puolustusta oli *helmi-
kuun vallankumous* porvari-kuninkasvallan valtiojär-
jestelmän turmiollisia seurauksia vastaan. Puolustusta

¹ Saksalaisten talonpoikain kapina 1500 luvun alkupuolella
ritari- ja läänitysherroja vastaan. Suoment. muist.

oli saksalainen *maaliskuun vallankumous* — kansallisvihollisten puolueiden pyrintöjä vastaan. Puolustusta oli *kesäkuun kapina*, johon porvaristo, joka millä hinnalla tahansa tahtoi kuristaa sosialismin, köyhälistön pakoitti. Puolustusta oli *syyskuun vallankumous, 1871*, — Ranskan suojelemiseksi häpeällisen Sedanin — valtiokeikauksen Sedanin — valtiokeikauksen seurauksia vastaan. Ja puolustusta oli lopuksi *kommuuni*, tuo surullinen yritys Ranskan tasavallan pelastamiseksi, kun hallitus toisen kerran vuoden kuluessa petti maansa.

Samalla tavalla ei tulevaisuudessakaan tule tapahtumaan muullaisia vallankumouksia kuin puolustavia. Me olemme vallankumouksellisia, mutta se vallankumouksellinen liike, jossa ja jonka hyväksi me toimimme, johtaa ainoastaan silloin väkivaltaisuuksiin ja verenvuodatukseseen, kun vastustajamme sitä tahtovat¹.

Kun nyt olen yleispiirteisesti koettanut todistaa, ettei liikkeemme ole „tehty“ keinotekoisella tavalla, vaan järjestelmällisesti syntynyt olevista oloista, eikä siis voi lakatakaan ennenkuin sen syyt on poistettu, tahdon lyhyesti vastata niihin pää-asiallisimpiin syyteisiin ja hyökkäyksiin, joita vihollismielinen sanomalehdistö meitä vastaan on syyttänyt, tarkoituksella alentaa puolueemme arvoa yleisön silmissä ja saadakseen se hajaantumaan.

Etupäässä on tahdottu järjestelmällisesti mustata n. k. „johtajat“, jotta heiltä saataisiin riistetyksi puolueoverien luottamus.

„Johtajat“, sanotaan — joka päivä sitä saa lukea porvari- ja virkakuntien suurissa ja pienissä sanomalehdissä — „johtajat elävät työmiesten hiestä“, „he elävät rentustellen, humussa ja sumussa työväestön

¹ On huomattava, että kirjoittaja on saksalainen. Meillä Suomessa, ei sen laatuinen vallankumous *koskaan* tule kysymykseen; olemmehan siksi rauhallisia. Sitäpaitsi sosialidemokratinen liike, sen jälkeen kun tämä on kirjoitettu, kaikkialla on muuttunut luonteeltaan rauhallisemmaksi, yhä enemmän luottaen alituisen ja jatkuvaan vallankumoukseen, joten ei ole juuri suuria mahdollisuuksia veriselle asiain selvittelylle. Suoment muist.

kustannuksella“, „asemataan ja toimintaansa pitävät he ainoastaan tuottavana elinkeinona“ j. n. e. p.¹ — Kyllä minä tosin tunnen sellaista väkeä, joka lihottaa itseään työväen hiellä, elää humussa ja sumussa työväen kustannuksella — ne ovat *herrat suurporvarit*, jotka rikastuvat palkkaorjainsa riittämättömästi palkatusta työstä. Ja mitä virkamiehiin tulee, varsinkin korkeampiin — sillä alemmat kuuluvat köyhälis- töön yhtä hyvin kuin työväkikin ja heidän etunsa vaatii heitä yhdistymään meidän kanssamme — niin kysyn minä: mistä tulevat rahat heidän palkkojensa maksuksi? Eiköhän vaan veroista? Ja kuka maksaa verot? Ei kukaan muu kuin työmies, tehdas- ja maanviljelystyöväki, joka saa maksaa *kaikki* verot, myöskin ne, joita hän ei suoranaisesti veroina suorita. Niin muodoin ovat herrat saaneet itse oman korva- puustinsa! „Elää työmiehen hiestä!“ Todellakin, her- rat suurporvarit tekevät sen niin perusteellisesti, ettei mikään jälkisato tule kysymykseen. Mitä sitte työ- mieheltä voi saada? Hänellähän ei ole — kiitos ol- koon nykyisen vaihtojärjestelmän — edes senkään vertaa että hän ja perheensä voisi elää edes osapuil- lekaan ihmisiksi.

Jos niin kutsutut „johtajat olisivat miehiä, jotka eivät toimi vakaumuksesta, vaan itsekkäisten lasku- jen mukaan, niin kääntyisivät he varmaankin sinne missä on todellinen kultakaivos, *sinne missä on jota- kin ottamista: porvariston ja vallassa-olijain puoleen, joilla on niin suunnattoman paljo rahoja*. Se joka tahtoo myydä itsensä, myy itsensä sille joka voi mak- saa enimmän. Mitä tulee sanomalehtimiehiin, jotka elättäjänsä käskystä heittävät tämän syytteen meille vasten silmiä, niin en tahdo kieltää, etteivät he re- hellisesti uskoisi sanojansa, olkoon sen kanssa miten tahansa, mutta heillä on onni palvella asiata, jolla on enimmäin kultaa, vieläpä kaikki kulta käytettävissään,

¹ Kovimpa lieviä ovat solvaukset Saksassa, Liebknechtin kotimaassa. Meillä ollaan totuttu paljoa törkeämpiin syytteisiin. Suoment. muist.

ja joka voi maksaa heille hyvin, oikein hyvästi, vieläpä loistavastikin, jos heillä on kykyä. Preussilaisen sanomalehtirahaston miljoonat ja hyvin palkitut yhteiskunnalliset ja valtiolliset laiskan virat, ne eivät ole meitä varten.

Ja jos heitetään rahalliset näkökannat kokonaan huomioonottamatta, niin mitä „etuja“ „johtajilla“ on? Sekö, että he saavat, ollen etumaisina taistelussa, seisoa vastustajain hyökkäysten maalitaluna ja viranomaisten vainon alaisina? Ja mikä vielä pahempi: että heiltä riistetään jokapäiväinen ansio, elämän tavalliset urat? Taistelulla itsellään on kiihottimensa ja nautintonsa — meitä elähyttävät ne epärehelliset aseet, joita meitä vastaan käytetään, sillä me emme ole ainoastaan poliittisesti suojeittomia, vaan myöskin siveellisesti, meitä vastaan käytetään vanhaa periaatetta: contra haereticos nulla fides: väärauskoisia kohtaan ei tarvitse olla rehellinen! Niin, taistelulla on nautintonsa. Mutta turmeltu, usein hävitetty perheonni, toimeentulon epävarmuus, leipähuolet, jotka usein kasvavat todelliseksi hädäksi — onko se kadehdittavaa?

Se joka myö itsensä, tekee sen voidakseen elää hyvin, ehkäpä yllillisesti, mutta ei kärsiäkseen puutetta ja nälkää. Puolueemme niin kutsuttujen „johtajain“ joukossa emme tunne yhtäkään, joka ei asemansa kautta puolueessa olisi joutunut kärsimään aineellista vahinkoa. Mutta siinäpä onkin varmin todiste heidän rehellisyydestään ja epä-itsekkyystään. On luonnollista, että vastustajistollemme, jotka käytännöllisessä suhteessa ovat kohottaneet oman edun ohjesäännökseen ja teoreettisesti ovat tehneet siitä luulotellun kansallis- ja porvaritalousoppinsa perusteiden, heille sellainen itsekkyttömyys on seitsemällä sinetillä lukittu kirja: he eivät pysty käsittämään, että löytyy periaatteita ja ihanteita, jotka tekevät ne, jotka niitä harrastavat, tunnottomiksi hädälle ja vaaralle. Jos he voisivat sen käsittää, eivät he vastustajiamme olisikaan. Kunnianhimo ja turhamaisuus ovat mahdavia kiihottajia, mutta tuhannen kertaa voimakkaam-

lhu

pia ovat velvollisuuden- ja oikeudentunto. Niitten avulla me voimme siirtää maailman sijoiltaan.

Nyt tulen niihin väitteisiin, joita yleisesti on tehty sosialidemokratiaa vastaan kahdella tavalla: osittain yleisen mielipiteen kiihottamiseksi meitä vastaan, osittain puolueemme heikompain ja periaatteissaan ei tarpeeksi vakaantuneitten luonteitten horjuttamiseksi.

Jos ja missä määrin he ovat edellisessä onnistuneet ei kuulu tehtäväämme tässä tutkia. Mitä jälkimäiseen tulee, niin ovat vaivat tosin turhia, mutta ei käy kieltäminen — ja asemassani puolueen edustajana olen ollut usein tilaisuudessa sitä näkemään — että puoluejäsenek paikallisen sanomalehdistön sellaisen syytteen vaikutuksesta ovat hetkellisesti joutuneet harhaan. Tarkastakaamme nyt tärkeimpiä syytteitä vuorotellen ja järjestyksessä.

Ensiksikin väitetään meitä vastaan, että me *tahdomme poistaa omaisuuden*. Hyvä! Järjettömämpää valhetta ei ole koskaan lausuttu! Mitä on omaisuus? Sen mukaan mitä järki ja tiede meille opettaa on kaikella arvotuotannolla taloudellisessa suhteessa ainoastaan yksi alkulähde — *työ*. Ainoastaan työ synnyttää taloudellista arvoa. Pääoma, joka porvariston palveluksessa olevain kansallistaloustieteilijain mielestä on toinen tekijä arvotuotannossa, ei itse ole mitään muuta kuin työn tuote. Mutta jos työ tuottaa arvon, niin on myöskin työllä oikeus sen tuottamaan arvoon ja juuri se on omistusoikeus. Tämä omistusoikeus on sosialidemokratian ensimmäinen peruste. *Jokaisen työmiehen pitää saada työnsä täydellinen arvo*, toisin sanoen: Jokaisella työmiehellä on omistusoikeus työnsä täydelliseen tulokseen. Minun omaisuuteni pitää olla minun oman työni tulos. Ja kun väitelämä: jokaiselle työnsä täysi tulos, sisältää toisen väitelmän: kenelläkään ei ole oikeus *toisen* työhön, niin on sosialismin tarkoituksena, että se olisi omaisuuden omistaja joka tekee työtä ja se saisi nälkiintyä, joka ei tahdo tehdä työtä, vaikka on työkuuntoinen. Luulen ettei kukaan

voisi varmemmin puolustaa omaisuutta, kuin me puolustamme. Jo nykyisessä yhteiskunnassa, jossa laiskuutta pidetään suuremmassa arvossa kuin työtä ja ihmisten taloudellinen asema on takaperoisessa suhteessa heidän työnsä tuotteellisuuteen ja toimintaansa hyödyllisyyteen, täytyy ihmisten suunnattoman suuren enemmistö tehdä työtä, tarkoitan todellista työtä, eikä sitä, jota tehdään huvikseen tai „henkisesti“, kuten herrat suurporvarit huikeassa leikillisyydessään itseltään arvelevat — siispä pitäisi meidän omaisuuskäsitteidemme mukaan jo *nykyisessä* yhteiskunnassa olla kansan suuren enemmistön omaisuuden omistajia. Mutta kuinka on *vallitsevien*, vastustajiemme omaisuuskäsitteiden mukaan? Ainoastaan mitättömän pienellä osalla kansaa on omaisuutta: *omaisuus on luokka-yksinoikeus*, kansan muun osan, *suuren enemmistön täytyy itse luopua omaisuudesta ja valmistaa sitä vähemmistölle*. Juuri sentähden me porvaristoa vastustamme, koska se tekee köyhälistölle mahdottomaksi kaiken omaisuuden omistamisen, varastaissaan työmieheltä hänelle oikeudellisesti kuuluvan omaisuuden. Älköön minua väärin ymmärrettäkö. En tahdo leimata jokaista suurporvaria varkaaksi. Meillä ei ylipäänsä ole mitään tekemistä yksityisten henkilöiden, vaan järjestelmän kanssa — siis päinvastoin kuin vastustajamme, jotka varovat arvostelemasta järjestelmäämme, mutta sen sijaan koettavat lijata henkilöitä: varmin merkki, etteivät he usko oman asiansa oikeudellisuuteen ja voimaan. Minä en puhu tässä *yksityisistä* porvareista, kaukana olkoon minusta että tahtoisin heidät *persoonallisesti* tehdä vastuunalaisiksi nykyisen yhteiskunnan vioista. Käsitksemme historiallisesta ja taloudellisesta kehityksestä estää sen alunalkaen. Porvarillinen yhteiskunta on luonnon välttämättömyydellä kehittynyt läänitys-yhteiskunnasta, samoin kuin läänitys-järjestelmä aikanaan kehittyi vanhanajan maailmasta. Me käsitämme historian *elimellisesti, ei koneellisesti*. Tiedämme, että kaikella pitää olla syynsä, riittävä perusteensa, ja että ainoastaan typerin tietämättömyys

voi nähdä mielivaltaisuutta, joko hyvissä tai pahoissa maailman ilmiöissä. Me emme uhmaile sanoen: „Ihmiskunta on tähän saakka kulkenut väärää tietä, ja me tahdomme opastaa sille ainoan oikean tien ja jokainen, joka ei ajattele kuten me, on joko pöllöpää tai lurjus.“ Se olisi kehittymättömäin poikasten ja puoskarien kieltä. Tiede ei tunne mitään virheellisyyksiä itse *asiassa*, mutta kyllä asian *käsityksessä*. Nykyinen tuotanto on elimellisesti kehittynyt akaisemmista tuotantojärjestelmistä, se on *kehittyneempi* tuotantojärjestelmä kuin yksikään aikaisemmista ja siis sillä on täysi oikeutensa. Mutta nyt esiintyy sitä vastaan uusi tuotantojärjestelmä — sosialistinen — jonka tieltä sen on väistyminen yhtä varmasti kuin se itse kerran syrjäytti keskiaikaisen ja pikkuporvarillisen tuotantotavan.

Riittää. *Emme vastusta omaisuutta yleensä, vaan sitä sen nykyisessä muodossa* — omaisuutta, joka vaihdon kautta on riistetty toisilta ihmisiltä, jotka itse siten tuomitaan omaisuudettomuuteen.

Luokaamme lyhyt silmäys siihen tapaan, jolla omaisuus meidän päivinäme syntyy. Olen jo sanonut, että väitteen: työ on kaiken rikkauten lähde, hyväksyy tieteellinen talousoppi yksimielisesti. Siitä seuraa, ettei kenelläkään ole mitään vaatimuksia arvo-esineisiin, jotka eivät ole tuloksia hänen työstään tahi niiden veroisia. Mutta nyt on todistettavasti ihmisten työvoima ja tuotantokyky jotenkin yhtä suuri — yksi tuottaa vähä enemmän, toinen vähä vähemmän, mutta ero kummallakaan puolen ei ole suuri keskiarvosta. Siitä seuraa edelleen, että työn vaihtoarvo, samallaisia valmistustapoja käyttäen, on jotenkin saman suuruisen, sekä, jos jokainen saisi täyden arvon hänen yksilöllisen työnsä tuloksesta, niinmuodoin vallitsisi jotenkin tarkka yhtäläisyys omistussuhteissa. Niin ei kuitenkaan nykyjään ole asian laita, kuten tunnetaan, vaan vallitsee mitä suurin erilaisuus. Minkätähden? Niillä, jotka asuvat tehdaskaupungissa, on paras tilaisuus havaita, kuinka yhteiskunnallinen erilaisuus syntyy. Jokainen tuntee ehkä jonkun tehtailijan joka vä-

hitellen on rikastunut. Ottakaamme hra Zimmerman Leipzigiästä esimerkiksi oikea porvarin esikuva, joka on yleisesti tunnettu Saksissa. Kaksi- tai kolmekymmentä vuotta sitte tuli hän Leipzikiin yhtä köyhänä kuin köyhin meistä. Hänen onnistui koota pieni pääoma — siihen aikaan toimitti sadalla taalarilla enemmän kuin nyt tuhannella, koska suurteollisuus ei silloin vielä ollut niin kehittynyt, eivätkä pääomat niin kasaantuneet kuin nykyään. „Hänellä oli onni“, se merkitsee: hän sai työtilauksia, jotka hän teetätti palkkaamallaan työväellä, lukuunottamatta hänelle tulevaa osaa, joka missään tapauksessa ei ollut suurempi kuin kenen yksityisen työmiehen tahansa, sillä se on tosiasia — ja se tekee esimerkin hyvin sattuvaksi — ettei hra Zimmermannin työkyky ulottunut yli keskin kertaisen. No hyvä, alussa oli hra Zimmermannilla tusina työmiehiä työssä sitte sata, lopuksi yli tuhannen ja hra Zimmerman on nykyään miljonääri, niin muodoin muodin mukainen omaisuuden omistaja, kun sitä vastoin hänen työmiehensä ovat oimaisuudettomia köyhälistöläisiä. Mistä ero? Työnlaadusta se ei voi johtua, kun hra Zimmermanin persoonallinen työ laadultaan oli tavallista keskiarvotyötä. Varmuudella tiedämme, ettei hänen työnsä ollut parempaa kuin toisten ja vielä varmemmin, ettei hän tehnyt enempää työtä kuin kuka tahansa hänen työmiehistään. Ja kuitenkin on hänestä tullut miljonääri, samalla kuin ne toiset ovat pysyneet köyhälistöläisinä. Hänen oman työnsä tulos ei ole häntä miljoonääriksi tehnyt, sillä jos työ hänen tehtaassaan olisi niin tuottavaista, että se voisi yksityisestä työmiehestä tehdä miljonäärin, niin sittehän kaikkien tahi ainakin hänen työmiestensä enemmistön pitäisi olla miljonääriä. He ovat kuitenkin pysyneet köyhälistöläisinä. Ja silloin on syy selvillä. Hra Zimmerman on saanut *enemmän* ja hänen työmiehensä *vähemmän* kuin heidän työnsä todellinen tulos on ollut. Hra Zimmermanin työmiesten täytyi pysyä köyhälistöläisinä, että hänestä olisi voinut tulla miljonääri. Ja jollei jokaisesta työnantajasta tulekkaan Zimmermania,

niin on kuitenkin jokaisesta joka sitä on, tullut suurkapitalisti jotenkin samalla tavalla kuin hra Zimmerman, se on: *työmiestensä työn kautta*. Tulos on silmiinpistävä, mutta yhtä selvästi eivät syyt esiinny päivän valossa.

Käytin hiljattain sanaa *työnantaja*; se pitäisi oikeastaan olla *työnottaja*. Vanha yhteiskunta rakastaa sanoja, joitten kautta käsitteet muuttuvat ja usein aivan päinvastaisiksi. Se sanoo työn *antajiksi* niitä, jotka *ottavat* toisten työtä, ja työn *ottajiksi* niitä, jotka *antavat* toisille työtään. Nykyinen suurtuotanto tekee monien yhteistyön välttämättömäksi. Se vaatii hyvin monimutkaisia työkoneita, joiden hankkiminen ei ole kenellekään yksityiselle mahdollista, jolla on ainoastaan oman työnsä tulos käytettävänä — niin suuri tulos kuin nykyisen tuotantotavan vallitessa osaksi tulee. Seurauksena siitä on, että jokainen, jolla ei ole käytettävänä riittävän suurta pääomaa — ja nykyisen tuotantotavan vallitessa ei kukaan voi hankkia sitä omalla työllään — pakotetaan myymään työvoimansa sellaiselle, jolla on tarvittava pääoma. Hinta jonka hän maksaa työstä, on palkka. Ja — sivumennen sanoen — palkalla ostaa hän ei ainoastaan työvoiman, vaan samalla kertaa työmiehen, joka tietystikään ei voi eroittautua työvoimastaan, vaan täytyy hänen *myydä itsensä samalla kertaa kuin myö työnsä*. Kuten tunnettu, luulee ostaja olevansa ostetun „hyväntekijä“ — hänhän „antaa“ työtä ja siten leipää, jota toiselta muuten puuttuisi. Siten sanotaan niin kutsuttujen työnantajain opin mukaan. Mutta todellisuudessa on asia toisin. Jos „hyväntekijä“ maksaisi työmiehelle täyden arvon siitä mitä hän tekee hänelle, ei hän vuoden lopussa *olisi äyriäkään rikkaampi* kuin sen alussa, vaikka hänellä olisi työmiehiä tuhansittain ja kymmentuhansittain. Se ei kuitenkaan ole sopuisuudessa „hyväntekijäin“ aikomusten kanssa — hän *tahtoo* rikastua, kartuttaa pääomaansa; ja siinä onnistuakseen täytyy hänen maksaa työväelleen *vähemmän* kuin he valmistavat hänelle. Toisin sanoen: palkka,

jonka hän maksaa ei ole täysin toimitetun työn arvoinen, työmies tekee työtä enemmän kuin mistä hänelle maksetaan palkkaa, tekee sen lisäksi *ylityötä*, josta hänelle ei makseta palkkaa, ja tämä ylityö, se on aikamme porvaripääoman synnyttäjää. Syvemmälle en voi tässä tunkeutua voittojärjestelmän salaisuuksiin. Viittaaan *Karl Marxin* kirjaan pääomasta ja työstä, joka kansallistalouden alalla on sitä mitä *Buckle* on historiankirjotuksen ja *Darvin* luonnontieteen alalla. Jos esitetystä selviää, että n. k. *työnantaja ei ole työmiehen hyväntekijä*, vaan *työmies on työnantajan hyväntekijä*, vaikka tosin tahtomattaan, sillä hänen hyväntekeväisyytensä tekee hänestä köyhälistöläisen, sen palkkaorjan, jota hän rikastuttaa. Onko se järjestystä? Onko se oikein? Ainoastaan se, jolle siitä on mieskohtaista etua, saattaa vastata myöntävästi. Mutta työväen täytyy olla mieltynyt kurjuuteensa, jollei se tee kaikkea voitavaansa moisen olotilan lopettamiseksi.

Palkkasuhde on nykyisen luokkaherravallan ja kaiken sen pahan, mitä se mukanaan tuo, kulmakivi. *Palkkajärjestelmän poistaminen* on sentähden sosialidemokraattisen liikkeen tärkein päämäärä. Työmiehen pitää saada työnsä täydellinen tulos ja työllä pitää olla nykyaikaisen tieteen kohottama yhteistyön tuotannollisuus: se on päämäärämme. Sillä emme tarkoita mitään hyökkäystä omaisuutta kohti, ei mitään omaisuuden hävittämistä. Me tahdomme, että *jokaisella* on tilaisuus omistaa omaisuutta; tahdomme suojella työmiehen omaisuutta kapitalismin kynsistä. Ja sen tahdomme saavuttaa *yhteenliittymisen* avulla. Sen sijaan että työskennellään jonkun kolmannen hyväksi, joka nylkee heitä ja tekee heidät orjikkeen, tulee heidän työskennellä omaksi hyväkseen, tasa-arvoisina ja vierivierellä, ja vapaina miehinä saada työnsä täysi tulos.

Emme halveksu niitä etuja, joita keskitetty työtapa tuottaa: tiedämme että yhteistyö kohottaa työn tuotannollisuutta. Tahdomme sentähden pysyttää nykyisen suurtuotannon edut, vieläpä kartuttaa niitä yksilön vapaan kehityksen kautta. Mutta me tahdomme nämä

edut tasaisesti kaikille, eikä sallia niiden joutuvan muutamien harvojen yksinoikeudeksi.

Jos tuotantotapa yhä edelleen saa pysyä nykyisessä muodossaan, niin kiidämme kohti vanhan Rooman kohtaloa, jossa kaikki omaisuus lopulta keräytyi muutaman tusinakunna käsiin ja koko muu osa kansaa oli jätetty julmimpaan kurjuuteen ja puutteeseen. Koko Pohjoisafrika esimerkiksi kuului parille kolmelle maanomistajalle, joilta Nero anasti sen hyvin yksinkertaisesti hakkauttamalla omistajilta päät pois. Jos olot nyt kehittyisivät samalla tavalla huippuunsa, niin luultavasti tällä kertaa kansa, eikä keisari käyttäisi samalaista pakkolunastusta. Mutta pakkolunastus olisi välttämätön. Ikuisesti eivät nykyiset olot voi jatkua, koska ne ovat yhteisiä etuja vastaan ja koska ne lopuksi *tekisivät yhteiskunnan olemassa-olon mahdottomaksi*, välittämättä „sopuoinnusta“, jota meille saarnataan ja jota me, pahanilliset sosialidemokraatit, koetamme hävittää turmiollisella työllämme. Missä sitte on sopuointu? Se on herrain suurporvareiden keksintö, lastensatu poroporvareille ja sellaiselle työväelle, joka ei vielä ole oppinut ajattelemaan. Työlakot, josta jo enemminkin olen puhunut ja joita yhä tiheämpään puhkeaa Saksassa, Belgiassa, Englannissa, Amerikassa — lyhyesti sanoen kaikissa maissa, joissa nykyaikainen tuotantotapa on kotiutunut, ja ilman „johtajain“ vaikutusta, vieläpä usein vastoin heidän tahtoaan ja välittämättä lakkaamatta uudistuvista mitä tuntuvimmista tappioista — ne ovat paras vastaus näihin sopuointu-fraaseihin, paras kuvitus sointu-oppiin.

Mekö tahtoisimme häiritä sopuointua? Typerä valhe. Me tahdomme saada aikaan sopuointua, me tahdomme puhdistaa nykyisen yhteiskunnan, koska se on saattanut ihmisten edut viholliseen ristiriitaan keskenään, koska se on asettanut vastakkain sortajia ja sorrettuja, vaihtajia ja vaihdettuja. Meidän tavoittelemamme sopuointu on *veljyydessä*. Sitte enää ei olisi herroja ja palvelijoita, vaan *veljiä*, ihmisiä samallaisilla oikeuksilla ja velvollisuuksilla.

Ainoastaan tasa-arvoisuuteen perustuvassa veljeydessä on sopusointu mahdollinen. Se ei ole mikään uni — aate on kestänyt tuhatvuotisen koetuksen. Sitte vuosituhansia on ollut olemassa eräs veljyyskunta, johon koko ihmisellinen sivistys perustuu — avioliitto. Miehellä ja vaimolla ovat yhteiset edut. Tahdon tässä kosketella ainoastaan taloudellista puolta. Ehkäpä usea on ollut siinä asemassa, että hänen on täytynyt pitää taloudenhoitajatarta. Hän on siinä tapauksessa tehnyt sen havainnon, että menot taloudesta ovat olleet suhteettoman suuret, muita ikävyyksiä lukuunottamatta. Minkätähden? Taloudenhoitajattarella on omat *yksityis* etunsa, jotka ovat suorastaan vastakkaiset hänen isäntänsä etujen kanssa. Hän katsoo etupäässä oimia etujaan. Toisin vaimo. Sananlasku sanoo: „Mies ja vaimo ovat yksi ruumis“. Vaimon edut ovat samallaiset kuin miehen, hänen etunsa on vaimon etuja, hänen vahinkonsa on vaimon vahinko. Jos vaimo pettää miestänsä, niin pettää hän itseään. Lyhyesti sanoen: heidän etujensa kesken vallitsee sopusointu ja se sopusointu on kummankin asianomaisen eduksi. Ja se on syy miksi taloudenhoito tulee halvemmaksi vaimon kuin taloudenhoitajattaren kanssa. Aivan sama koskee nykyistä suurporvarillista tuotantotapaa. Niin kutsutun työnantajan edut ovat toisellaiset kuin työmiehen. Kummankin edut ovat toisilleen vihamieliset. Työmiehen etu on: tehdä työtä mahdollisimman vähä palkastaan, n. k. työnantajan etu: on puristaa mahdollisimman paljo työtä palkasta, jonka maksaa. Työmiehen etu vaati häntä myömään mahdollisimman *lyhyeksi* aikaa, n. k. työnantaja tahtoo venyttää työajan mahdollisimman pitkäksi välittämättä jos työmies sentähden henkisesti ja ruumiillisesti sortuu. Sanalla sanoen: vihamielisiä etuja ja kirkuva epäsointu luulotellun „sopusoinnun“ sijasta.

Kuinka hyvin porvaristo — sitä en saa unohtaa mainitsematta — käsittää yhteenliittymisen taloudelliset edut, se on *todellisen* etujen välisen sopusoinnun, selviää hiljattain keksitystä *osakkuus* narripelistä, jonka ainoana tarkoituksena on puristaa osakkuusperiaat-

teen tuotantovoima kapitaalın palvelukseen. Syöttinä käytetyllä „voitto-osuudella“ tahdotaan työväkeä kiihottaa voimaperäisempään toimeliaisuuteen kuin yksinkertaisen palkkasuhteen vallitessa. Kun työmies luulee työskentelevänsä omaksi edukseen, tekeekin hän työtä ainoastaan ihmisystävälliselle kapitalistille, joka osaa varata itselleen *suurimman osan* voimaperäisemmän toimeliaisuuden kautta suurentuneesta voitosta. Niiden työmiesten luku jotka ovat syöttiin tarttuneet, on yleensä sangen vähäinen — merkiksi siitä, että työven suuri joukko on käsittänyt tämän yhteenliittymisaatteen vihollisten edukseen käyttämään yhteenliittymisaatteen väärinkäytöksen.

Tulen nyt takaisin väitteeseen, että me tahdomme hävittää omaisuuden, vaikka sen toiseen muotoon: että me tahdomme „jakaa“. Luonnollisesti niiden kanssa, joilla jotakin on, siis omistavien luokkien kanssa. Uudempana aikana on kuitenkin useampia kertoja tapahtunut, että omistavat luokat ovat olleet köyhälistön vallassa, jolloin siis olisi ollut paras tilaisuus „jakaa“ heidän kanssaan tahi säälimättä ryöstää heidät. Huomautan heinäkuun vallankumouksesta, maaliskuun päivistä Vienissä, Berliinissä ja muualla, kommuunista. Monenlaisista valheista huolimatta on se kuitenkin tosiasiassa, ettei omaisuutta koskaan ole pidetty suuremmassa arvossa ja vähemmän „rikoksia omaisuutta vastaan“ tehty kuin näinä pulmallisina aikoina. Siihen on kahdellainen selityspenuste: Köyhälistö ensiksikin tekee eron ihmisten ja aseman välillä ja tietää, ettei asema siitä muutu jos omaisuus joutuu toisiin käsiin. Toiseksi ovat tunteet vallankumousaikoina innostuneita ja puhdistuneita ja turmeltuneimpaankin luonteeseen tarttuu ihanteellinen leima. Jälkimmäistä todistaa (tilaston kautta selvinnyt ja todistettu) ei ainoastaan varkauksien vaan kaikkien rikosten äkillinen väheneminen vallankumouksellisina aikoina. Helmikuunvallankumouksen jälkeen kohoitti Pariisin työväki kunnioituksen omaisuutta kohtaan niin korkealle, että se, suojellakseen pyhän asiansa puhtautta, *ampui varkaat*.

Minä itse tapasin vielä helmikuun lopussa 1848 seuraavat sanat Tuuleriain portilla: Les voleurs sont mis à mort: „Varkaat tapetaa“. Se muistuttaa minulle erästä *Heinen* (Saksan suurin runoilija Göthen kuoltua) pilaa. Hän kirjoitti jotenkin näin eräässä kirjeessä „Augsburger Allgemeine Zeitungiin“: „Suurporvarit näkivät mitä suurimmalla välinpitämättömyydellä heinäkuun-valtaistuimen kukistuksen; mutta kun he saivat tietää, että varkaat ammutaan, niin tarttui heihin mieletön kauhu, ja herrat Rotshild ja muut suurkapitalistit pakenivat Pariisista, jossa eivät tunteneet enää olevansa turvassa“. Niin, *todellisia*, en sano varkaita, vaan „jakajia“ ei ole työväki eikä sosialistit, vaan herrat *kapitalistit*. Tämänkin syytteen me siis heitämme takaisin vastustajillemme.

Miten työnantajat „jakavat“ työväkensä kanssa olen jo ennemmin osoittanut. Vielä häikäilemättömämmin ja peittämättömämmin *harjoitetaan jakoa pörssissä*, vaikka siellä työväki ei joudu uhriksi, vaan pikkuporvarit, keskisäätylaajemmassa merkityksessä. Mitä muuta sitte on *osakehuijaus*, jonka orjana on melkein koko sanomalehdistö? Yleisöä ryöstetään taitavan keinottelun kautta. Lukekaa vaan pörssikertomuksia „Leipziger Tageblattissa“, joka ei kuitenkaan lähimainkaan hyväksy meidän katsantokantaamme. Niissä todellakin erinomaisissa kirjoituksissa kuvataan pörssikeinottelijoita uudenaikaisena ryövärijoukkiona. Pörssikeinottelija asetta pyydyksensä, ja kokematon väki, joka siihen käy, on hänen saaliinsa. — Moni on varmaankin kuullut puhuttavan *Strousberg*’ista. Millä keinoin hän on miljoonansa ansainnut? Ei työllänsä, vaan kykynsä kautta sljoittaa toisten rahoja omiin taskuihinsa. Mutta vallitsevien omaisuuskäsitteiden mukaan on *Strousberg* rehellinen mies: kuninkaallinen preussilainen valtiovirkamies avustaa häntä keinotteluissaan, jotka siten saavat kuninkaallisen preussilaisen valtiosinetin, ettei olisi vähintäkään epäilystä siitä, että sellainen omaisuuden metsästyks on täysin nykyisen yhteiskunnan ja valtion hengen mukainen.

Kääntykäämme jo suurista „jakajista“ pienempien luokkaan, jonka jokainen työmieskin tuntee omasta kokemuksestaan: tarkoitan *välittäjiä ja tukkukauppi-aita*, Kankuri Erzgebirgessä työskentelee jo kilpailun pakotuksesta nälkäpalkalla, mutta sitä vähentävät vielä lisäksi senlaatuiset ihmiset, jotka asettuvat heidän ja kauppiaan eli tehtailijan välillä. Kankuri, joka työskentelee 12, 14 jopa 16 tuntia päivässä, köyhtyy vuosi vuodelta kun sitävastoin tukkukauppiaat, joitten ainoana tehtävänä on kuljettaa raaka-aineet tehtailijalta kankurille ja valmis tavara kankurilta kauppiaille, harvoja poikkeuksia lukuunottamatta rikastuvat. Minkätähden? Sentähden että he osaavat „jakaa“. Ottakaamme toinen esimerkki. Vuonna 1871 oli meillä Leipzigissä kansankokous kunnallisen hallinnon tutkimista varten. Ystävämme *Bebel*¹ osoitti silloin, että kunnallisverot otettiin pääasiallisemmin köyhien taskuista ja käytettiin suurimmaksi osaksi varakkaiden luokkien hyväksi. Tarkka tutkimus osottaisi, että suhde on sama kaikkialla, missä luokkaherravaltaa on. Sehän kuuluu luokkavallan luonteeseen, että vallitseva luokka käyttää valtaansa omaksi edukseen. *Sentähden me vastustamme luokkaherravaltaa kaiken yhteiskunnallisen pahan ja kaikkien valtiollisten epäkohtain juurena.*

Muutamin sanoin: me emme ole niitä, jotka tahtovat „jakaa“, me heitämme tämänkin syytteen takaisin sen alkuunpanijoille vasten silmiä. Me olemme periaattemme mukaan kaiken muotoisen „jakamisen“ vastustajia. Sosialidemokratia vastustaa „jakajia“: niitä „jakajia“, jotka pidättävät työmieheltä osan hänen palkastaan: niitä „jakajia“, jotka nielevät vähävaraisten omaisuuden: niitä „jakajia“, jotka nylkevät kansaa verojen muodossa. Tätä „jakajien“ laumaa vastaan, joka petolintu-parven tavoin parveilee yltympäri valtioissa ja kunnassa, pörssissä, teollisuudessa ja kaupassa — sitä vastaan me tahdomme yhteiskuntaa suojella, suojella *työväkeä ja omaisuutta.*

¹ Bebel on eräs saksalaisen sosialidemokrattisen puolueen tunnetuimpia mihiä, etevä valtiopäivämies. Suoment. muist.

Mutta miten vastustajamme sitte „jakamisen“ kuvittelevat, kun ne niin itsepintaisesti meitä siitä syyttävät? Kuvittelevatko he työväkeä todellakin niin typeräksi, että se luulisi asemansa parantuvan valtion asukasluvun mukaan toimittaman omaisuuden jaon kautta. Sosialistisessa liikkeessä olen ollut mukana 25 vuotta, mutta en vielä koskaan ole tavannut puoluelaista, joka olisi osoittanut niin valitettavaa käsittämättömyyttä. Jokainen työmies tietää: Jos me pajoittelisimme kaiken kansallisomaisuuden — perusomaisuuden ja liikkuvan pääoman — yhtä suuriin osiin ja jakaisimme sen asukasluvun mukaan, niin ei yhteiskunnan *olemus* olisi muuttunut vähintäkään, kun tuotantojärjestelmä olisi pysytetty ennallaan. Tauti olisi näennäisesti hetkeksi parannettu, mutta syyt olisivat jällellä ja vaikuttaisivat uudelleen vanhat seuraukset. Heti jälkeen jakamisen, jonka kautta samallaisuus olisi koneellisesti saavutettu, täytyisi mahtavien taloudellisten lakien vaikutuksesta samallaisuuden jälleen elimellisesti hävitä ja kauvan ei viipyisi ennenkuin erilaisuus olisi uudelleen entisessä epätasaisuudessaan: olisimme entisessä asemassamme ja täytyisi jakaa uudelleen. Ei, sellaisia lapsellisuuksia ei mahdu sosialidemokraatin päähän. Sosialidemokratia pitää yhteiskuntaa elävänä elimistönä, eikä kuolleena koneistona, elimistönä, joka samoin kuin jokainen yksityinen eläin — tahi kasvielimistö on alituisten muutosten alaisena ja kehittyy alemmasta ylhäisempään — ainoastaan sillä eroituksella, että se yhteisöelimistö, jota me sanomme yhteiskunnaksi, on kuolematon ja katoamaton ja selviytyy nuorentuneena ja reippain voimin kaikista pulista, joita pienet henget pitävät kuolettavina. Emme me pyri saavuttamaan koneellisia vaan elimellisiä muutoksia. *Palkkatyöjärjestelmä*, johon nykyinen yhteiskunta kaikkine epäkohtineen perustuu, on poistettava ja korvattava yhteistyöjärjestelmällä, joka takaa jokaiselle työnsä täyden tuloksen ja siten estää pääoman kiristämästä työtä. Ainoastaan sen kiristyksen kautta on suurien yksityis-pääomien kokoaminen mahdollista. Meidän

ei sentähden laisinkaan tarvitse vaatia yksityiskapitalistien puustavillista pakkoluovutusta: Tuotantoyhteisö — jonka kanssa luonnollisesti koko kauppa, käsittäen kulutusyhdistykset kävisi käsikädessä — vähitellen imisi yksityispääoman, ilman että olisi tarpeellista toimittaa väkivaltaista pakkoluovutusta. Herrojen kapitalistien täytyy silloin joko yhtyä tuotantoyhteisöön tahi jää heidän pääomansa kuolleeksi, menee heiltä hukkaan samoin kuin yhteiskunnaltakin, joten tässä tapauksessa olisi sekä heille itsellensä että yhteiskunnalle eduksi, jos lainlaadinta määräisi toimenpiteitä sellaista hullunaikaista kapitaalisuutta vastaan, toimenpiteitä, joihin nykyinenkin yhteiskunta ryhtyy mielettömiä tuhlaareita, mielipuolisia ja yleensä vastuunalaisettomia henkilöitä kohtaan. Kuitenkin, olkoon sen kanssa miten tahansa, mutta jos yhteiskunta — sekä tuotanto että kulutus, teollisuus ja kauppa — kerran on järjestetty yhteisöllisten periaatteiden mukaan, niin silloin on samalla yksityiskapitalismin elinjuuri katkaistu, ja sen täytyy kuolla kuin kolottu puu, samalla kuin kaikkivoipa työ lakkaamatta tuottaa uutta arvoa ja kuolleen sijalle hankkii kaksinkertaisen, kymmenkertaisen korvauksen.

Nyt sanovat saksalaiset taloustieteilijämme — ja heidän joukossaan niinkin oppinut mies kuin rohvessori Roscher Liepzigissä — että työ ei ole arvotuoannon ainoa tekijä, vaan että siihen tarvitaan vielä kaksi tekijätä: luonnonvoimat ja — pääoma. Tämä teoriiia on sattuva todistus siitä, miten typeriksi tahi epärehellisiksi luokka-ennakkoluulot voivat ihmiset muuttaa, ja kuinka suuri ero on ajattelemisen ja opin välillä. Ettemme voi työskennellä ilman luonnonvoimia on itsestään selvää, eihän työ olekaan muuta kuin luonnonvoimien käyttämistä. Ilman maata, jolla seison, ilman ilmaa, jota hengitän en voisi sormeakaan liikuttaa. Luonnonvoimat ovat välttämättömiä työn edellytyksiä, mutta, ilman työtä eivät ne tuota mitään yhteiskunnallista arvoa — *vasta työn kautta ne tulevat tuotannollisiksi*. On siis kerrassaan väärin asettaa

ne tuotannon tekijöinä työn *rinnalle*. Se on kuitenkin enemmän epätarkka lausuntatapa kuin tarkoituksellinen virheellisyys, jollaisena epäilemättä on pidettävä luulotellun kolmannen tekijän, *pääoman*, esittämistä. Pääoma tosin helpottaa tuotantoa, edistää ja kiihottaa sitä, mutta kun itse pääoma ei kuitenkaan ole muuta kuin kasaantunutta työtä eli tarkemmin lausuttuna: kasaantunutta työn tulosta, niin ei sitä voida *itsenäisenä* tekijänä asettaa työn *rinnalle*, vaan se kuuluu tekijään „*työ*“, *on osa siitä*. Yksinkertaisimman päiväpalkkalaisen yksinkertaisimmassa työssä vaikuttaa sen lisäksi vuosituhansien koottu sivistystyö, ja *tämä* pääoma, jota herrat taloustieteilijät eivät laske tuotantotekijäin joukkoon, kun ei se ole heidän etujensa mukaista, on äärettömän paljon tärkeämpi tuotannolle kuin tavallinen pääoma.

Osottaaksemme että se on työ, joka synnyttää pääoman, ja että pääoma ilman työtä ei ole mitään, vaan sen on työtä kiittäminen kaikesta, tarvitsee meidän ainoastaan kuvitella, että tulisi valtava vedenpaisumus, joka pyyhkisi pois maailmasta kaikki työmiehet, myöskin pahat sosialidemokratit, mutta säästäisi kaikkia herroja suurporvareita ja kaikkea heidän pääomaansa, heidän tehtaitaan, koneitaan komeita palatsejaan ja kal-leuksiaan. Mitähän silloin tapahtuisi? Heidän täytyisi silloin joko itse ryhtyä työhön tahi kuolisivat he nälkään kaiken kultansa keskelle, kuten se kreikkalainen kuningas (Midas), josta sadussa kerrotaan ja jolla myöskin, ilman tarkoitusta sanottuna oli aasin korvat. Mutta kuvitelkaamme päinvastainen tapaus: että vedenpaisumus pois huuhtoisi kaikki kapitalistit — en tahtoisi heille edes tässä otaksumassa mitään vahinkoa tapahtuvan, he voisivat siirtyä jollekin toiselle kiertotähdelle esim. Veenukseen, johon Dante on autuaansa sijoittanut — siis otaksumme, että kaikki kapitalistit kaikkine, pääomineen katoisivat maan päältä, ja että ainoastaan työväki jäisi jällelle, ilman tehtaita, ilman koneita, ilman minkäänmoista pääomaa ainoastaan elintarpeita seuraavaan viljankorjuuseen saakka. Mikä

olisi seuraus? Työväki takoi itselleen työkaluja, rakentaisi huoneita kyntäisi maata, kaivaisi kaivoksia ja muutamissa vuosissa olisi kadonnut pääoma jälleen korvattu ja vedenpaisumuksen viimeiset jäljet kadonneet: mutta työväki eläisi paljo onnellisempana entistään, kun olisivat päässeet vanhoista herroistaan vapaiksi, heillä olisi pääomaa ilman kapitalisteja. Sillä sen pidän varmana, että jos porvaristo kaikkineen mitä siihen kuuluu jonkun luonnontapauksen kautta tahi jollakin muulla tavalla häviäisi, niin ei yksikään jälelle jääneistä olisi kyllin tyhmä virvoittaakseen sitä uudelleen henkiin. Esitin tämän epätodennäköisen esimerkin ainoastaan näyttääkseni, ettei työväki tarvitse kapitalisteja ja että se voisi paljoa paremmin ilman niitä; kun sitä vastoin kapitalisti tarvitsee työväkeä, eikä ilman sitä voisi tulla toimeen, ei ainakaan kapitalistina. Vielä kerta — me emme tahdo „jakaa“, ja me olemme niin jyrkkiä „jakamisen“ vastustajia, että me, — kaukana siitä, että tahtoisimme jakaa kapitalistien kanssa — olemme lujasti päättäneet estää kapitalisteja „jakamasta“ työväen kanssa; ja juuri sen me tahdomme saavuttaa tasa-arvoisuuteen perustuvan työtavan, *yhteistyön* yleisesti käytäntöön saamisen kautta. Onko se ehkä haaveellinen päämäärä, joka ei koskaan toteudu? Eikö yhteisyysperiaatteen käytännöllinen mahdollisuus kaupassa ja teollisuudessa ole tuhansia kertoja todistettu kokemuksen kautta? Sen *yleinen* käytäntöön pano on *raha* kysymys, ei mitään muuta. Ja tämän kysymyksen ratkaisu on *hyvän tahdon* asia. Lassalle¹ vaatii, kuten tunnettu, sadan miljoonan taalarin valtioapua tuotantoyhteisölle ja herätti siten rai-von porvaristossa, joka kuvitteli välttämättömästi syntyvän yleisen vararikon jos hänen pyyntönsä suostuttaisiin. En tahdo päättää missä määrin Lassallen

¹ Laasalle on saksalaisen työväenliikkeen ensimmäinen ja kuuluisin agitaattori. Hänen toimintansa menestys oli hämmästyttävän suuremmoinen. Muutamassa vuodessa syntyi siellä mää-tava työväenliike hänen herätystyönsä vaikutuksesta. Suoment. muist.

mainitsema summa olisi tarkotukseensa riittänyt, mutta kaikissa tapauksissa oli se kurja vähäpätöisyys verrattuna niihin miljardeihin, joita meidän päivinämme tuhataan hyödyttömiin, sivistysvihollisiin tarkotuksiin. Ajateltakoon vain seisovain sotajoukkojen suunnattomia kustannusarvioita, joukkojen, jotka, ainostaan ovat yhteiskunnassa ja valtioissa vallitsevain epäkohtien pysyttämiseksi, ja muistettakoon niitä tuhansia miljoonia, jotka viimeinen sosialismin pelvon synnyttämä sota nieli. Toden totta, maksakoon yhteiskunnan uudelleen järjestäminen kuinka paljo tahansa, niin ei kuitenkaan parempien olojen aikaansaaminen tule kalliimmaksi kuin huonojen olojemme pystyssä pitäminen. Mutta jatkakaamme.

Syyte *kommunismista*, joka on yhteydessä edellisten kanssa, siitä pian suoriudumme. Mitä tarkoittavat vastustajat nimellä kommunismi? Että laiskurit, jotka eivät mitään tee, tahtovat elää yhteisellä kustannuksella. Hyvä, *sellainen kommunismi* on nyt juuri, se on yhteiskunnan ja valtion pohjaperuste, ja sitä *vastaan* suuntautuu koko sosialidemokratinen liike. Mutta todellisuudessa on sanalla kommunismi monta erilaista, vieläpä vastakkaistakin merkitystä — sanon todellisuudessa, koska kommunistit itse käsittävät sen sillä tavalla. Ei kommunismi tarkoita ahkerien tasa-arvoisuutta laiskurien kanssa, eikä työntekijäin velvollisuutta elättää niitä, jotka eivät työtä tee, vaan se tarkoittaa yksityisetujen alistamista yhteisien etujen alle, *yksilöisyyden pelastamista yhteisyydessä* ja erittäin koskien omaisuutta: *yksityisomaisuuden muuttamista yhteisomaisuudeksi*. Ei niin muodojn omaisuuden poistamista — niin kauan kuin on ihmisiä, niin kauan tulee olemaan omaisuuttakin — vaan omaisuuden *yleistytämistä*, joten sitä tulee olemaan kaikkien saatavissa, kun se sitävastoin nyt on vähäpätöisen vähemmistön oikeutena. Tällä tavalla käsitettynä me kyllä tahdomme kommunismia.

Nyt käyn seuraavaan meitä vastaan tehtyyn syytöteeseen: että me olemme „yhdeksännentoista vuosi-

sadan raakalaisia“, että me „tahdomme hävittää sivistyksen“, että sosiaalidemokratian voitto olisi „sivistyksen loppu“. Puolue, jonka ohjelmaan kuuluu maksuton kansanopetus ja yleensä maksuttomuus kaikissa opetus- ja sivistyslaitoksissa, ei voi sellaista syytöstä itselleen omaksua. Eräässä suhteessa täytyy meidän kuitenkin tunnustaa itsemme syyllisiksi. Me *tahdomme* hävittää sen mitä vastustajamme sanovat „sivistykseksi“ ja „kulttuuriksi“. Me *tahdomme* hävittää sotilaslaitoksen ja sorron; me *tahdomme* poistaa vihan ja eripuraisuuden siemenen, joka on kylvetty ihmisten kesken; me *tahdomme* hävittää *tietämättömyyden*, henkisen pimeyden, jossa veljiemme suunnatonta enemmistöä pidetään. Niin herrat suurporvarit, tietämättömyyden me tahdomme hävittää, me, teidän, sivistyksenne viholliset. Teidän sivistyksenne on suoranainen sivistyksen vastakohta: sitä ei voi sillä pelastaa, että se tuomitsee kansan tietämättömyyteen ja tyhmyyteen, pidättää siltä todellisen sivistyksen aarteet ja sulkee siltä valistuksen temppelin. Sen temppelin avaaminen kansalle on meidän päämäärämme. Tieteen, jonka te olette anastaneet muutamain harvain yksinoikeudeksi ja jolle teillä ei ole antaa leipäpalaa, jollei se imartele teidän turhamaisuuttanne, palvele teidän itsekkäisyyttänne — *tieteen tahdomme me tehdä kaikkien yhteiseksi omaisuudeksi*. Ja se tapahtuu oikean *kansakoulu* järjestelmän kautta — ei kesytyslaitoksen kautta, jommoisia nykyiset kansakoulut ovat, ivana omasta nimestään, ei sellaisten kansakoulujen kautta, joitten opettajat näkevät ruumiillista nälkää ja joitten oppilaat kärsivät henkistä nälkää ja joissa köyhien lapsille viskataan muruja, jotka eivät lähimainkaan riitä hengen ravinnoksi, — ei sellaisten kansakoulujen kautta, joissa vähäisin määrä tietoa jaetaan — ei, kansakoulujen sanan laajimmassa merkityksessä, kouluja kansalle, jotka antavat lapsille *korkeimman* määrän sivistystä, jotka jokaisessa lapsessa herättävät ja kehittävät *kaikkia* taipumuksia ja joiden toiminta ei lopu silloin, kun varsinainen sivistyskausi vasta alkaa. Sosialismi

„sivistysvihollinen!“ Senkötähden, kun se tarjoo jokaiselle kyvyille kehittymisen mahdollisuuden? Mikä mahtava sivistyskehityksen kiihotin eikö ole jo oikeassa kansankasvatuksessa! Kyvyt ovat tasaisesti siroteltu ihmisten kesken — se on totuus, jonka tiede on kohoittanut yli epäilyksen ja josta meidän tulee pitää kiini, koska se on sosialistisen ja kansanvaltaisen maailmankatsomuksen peruste. Mutta nykyinen yhteiskunta sallii ainoastaan vähäisimmän määrän kykyjä kehittää taipumuksiaan ja niittenkin, muutamilla poikkeuksilla, ainoastaan yksipuoliseen, harhaan vievään suuntaan. Suurin osa kykyjä painetaan nykyään kokonaan alas. Usein ihmetellään, että eräinä aikoina syntyy niin paljon suuria miehiä. Löytyy aikoja, jolloin uinuville kyvyille annetaan tilaisuutta esiintyä ja vaikuttaa. Siten tapahtuu varsinkin vallankumousaikoina, jolloin tarvitaan uusia voimia puolustamaan uusia aatteita ja laitoksia. Muistettakoon vaan sitä suurten valtiomiesten, puhujain ja sotapäällikköjen joukkoa, jonka Ranskan vallankumous loitsi esille. Sellaisina aikoina ei löydy enemmän kykyä kuin tavallisiin aikaan, mutta, käyttäkseni kansallistaloudellista lausepartta, — *kykyjen kysyntä on suurempi*. Tilaisuus ei tee ainoastaan varkaita, se tekee myöskin „suuria miehiä“. „Suuri mies“ on tavallinen mies, jolla on ollut tilaisuus tulla „suureksi“. Tämän olen osoittanut ainoastaan näyttääkseni, kuinka äärettömän paljon sivistyksemme voittaa, kun yhteiskunta kerran pitää tärkeimpänä tehtävänäan saattaa *kaikkien* kyvyille mahdollisimman korkea kehitys. Siis: mahdollisimman korkea määrä sivistystä kaikille? Tieteen tahdomme tehdä kaikille *avoimeksi* ja *vapaaksi*, sitä ei enää kahlehdita, sen harjoittaminen ei tule tuottamaan enää aineellista köyhyyttä tai henkistä häpeää. Niin me tahdomme hävittää sivistyksenne, me tahdomme hävittää sen, koska se on vihamielinen todelliselle sivistykselle, koska sitä ei voi yhdistää todellisen sivistyksen kanssa, koska se pakottaa tieteen myömään itsensä vallalle ja rikkaudelle, koska se pe-

rustuen vääryyteen, on läpeensä siveetön ja tieteen häväistykseen on yhdistänyt *naisen häväistyksen* — vihatuimman häpeäpilkun uhrisivistyksessämme.

Ja tämän haureellisuuden yhteiskunnan puoltajat ovat kyllin röyhkeitä syyttämään meitä, että me tahdomme hävittää *perheen*, saada käytäntöön *nais-yhteisyyden*, „*vapaan rakkauden*“. Hyvä — vapaan rakkauden, jaa, sen me kyllä tahdomme; me tahdomme vapauttaa rakkauden niistä kahleista, joihin nykyinen yhteiskunta on sen sitonut. Mutta kun vastustajamme puhuvat nais-yhteisyydestä, perhe-elämän hävittämisestä, niin silloin näkevät he itsensä peilissä. He syyttävät meitä omista synneistään. Kaukana siitä, että tahtoisimme nais-yhteisyyttä, pyrimme poistamaan nykyisen nais-yhteisyyden. Emme tahdo hävittää perhettä, vaan tarkoituksemme on jalostaa perhe, joka on nyt tallattu likaan ja puhtaudessaan on saavuttamaton ihanne, sekä ulottaaksemme sen siunauksen kaikkien osaksi. Meidän päivinämme puhutaan niin paljo *naiskysymyksestä*, joka läheisessä yhteydessä yhteiskunnallisen kysymyksen kanssa. Meidän mielestämme ei ole mitään erityistä naiskysymystä eikä voi ollakaan, koska ihmisten edut ovat yhteisiä. Naiskysymys on osa suuresta yhteiskunnallisesta kysymyksestä; sen yhteydessä se ratkaistaan, ilman sitä ei koskaan. Se joka tahtoo naisen vapautusta, taistelematta yleisen yhteiskunnallisen vapautuksen puolesta, on ryhtynyt toivottomaan hutiloimistystyöhön. Mutta se, joka taistelee yleisen yhteiskunnallisen vapautuksen puolesta, taistelee samalla naistenkin vapautuksen puolesta. Ja todellakin, naisen asema nykyisessä yhteiskunnassa olisi yksinään riittävä puolustus koko sosialistiselle liikkeelle ja kuolon tuomio yhteiskunnalle, joka synnyttää sellaisia oloja. Kuinka sitte oikeastaan on „perheen pyhyden“ kanssa, josta vastustajamme lavertelevat? Onko sitä etsittävä niiden satojentuhansien prostitueerattujen joukossa, jotka maleksivat kaduillemme, niin suuremmilla kuin pienimmilläkkin, ja myyvät rakkauttaan enimmäen tarjoovalle. Ainoastaan

Berliinissä lasketaan olevan 20,000 prostitueerattua naista¹, eikä Berlin ole siveettömämpi kuin muukaan kaupungit. Kaikkialla Saksassa, Englannissa, Ranskassa ja Amerikassa, kaikkialla missä luokkavastakohta on olemassa, missä syvä kuilu ammottaa köyhän ja rikkaan välillä, missä toisten ihmisten kiristäminen toisten ihmisten kautta on lakina ja oikeutena, kaikkialla siellä vallitsee haureuslaitoksen onnettomuus. Haureusjärjestelmä ei ole paikallinen, ei kansallinen — ei yhdelläkään kansalla ole oikeutta farisealaisella viattomuudella pestä kätensä ja sanoa: „Minä kiitan Jumalaa, etten ole niin turmeltunut kuin toiset kansat“. Haureusjärjestelmä on vallitsevain olojen välttämätön seuraus, se on porvariavioliiton välttämätön lisäke, sen inhoittavin seuralainen, se on yleinen yhteiskuntalaitos ja sentähden ovat kaikki kokeet nykyisessä yhteiskunnassa turhia sen hävittämiseksi. Korkeintaan voidaan se tekopyhän siveellisyyspoliisin kautta syrjäyttää suurilta toreilta pienemmille kaduille. Niin kauan on prostitueerattuja kuin sadoilla tuhansilla tytöillä on valittavana joko nälkäkuolema tahi itsensä myyminen rahasta. Se voi hävitä vasta sitte, kun jokaisella ihmisellä on mahdollisuus elää rehellisesti; ja sitä varten tarvitaan nykyisen yhteiskunnan, nykyisen tuotantojärjestelmän uudestaan muodostamista. Syvälle langennut tyttö ansaitsee myötätuntoisuuttamme ja sääliä, hänen historiansa on täri-syttävästi vaikuttava yhteiskunnallinen surunäytelmä jokaiselle, jolla on ihmissydän rinnassaan. Huono kasvatust, huonot esimerkit, perheettömyys, nälkä — ne ovat vaikuttavat syyt: kuka tohtii heittää langennutta kivellä? Yhteiskunnan onnetonta uhria? Mutta mitä muuta on prostitutsioni jollei naisyhteyttä? Naisyhteyttä raaimmassa, siveettömmässä muodossaan. Ja sitte syytetään *meitä*, että me tahtoisimme naisyhteyttä! Jos me tahtoisimme sitä, niin emme olisi julistanut sotaa nykyistä yhteiskuntaa vastaan. — Sa-

¹ Sen jälkeen kuin tämä kirja on kirjoitettu on niiden luku ennättänyt kasvaa vähintään kaksinkertaiseksi. — Tuhatkaupalla niitä Helsingissäkin lasketaan olevan. Suoment. muist.

noin edellä että prostitutsioni on porvari-avioliiton iljettävä seuralainen. Tarkastakaamme avioliittoa nykyisessä yhteiskunnassa. *Eikö pääoma ole muuttanut avioliittoa prostitutsioniksi?* Perustuuko se säännöllisesti rakkauteen, vapaaseen taipumukseen? Eikö avioliitto ole keinottelua, afääri, sen sijaan kun sen pitäisi olla kahden sydämen välinen liitto. *Eikö nainen myy itseänsä avioliitossakin?* *Eikö naista myydä kuten kauppatavaraa?* Eikö ylempien luokkien keskuudessa suorastaan halveksita rakkausavioliittoja? Eikö kummankin asianomaisen omaisuus ole tarkan arvioimisen alaisena? Eikö pidetä hulluutena naimista „säätynsä alapuolelta?“ Eikö pidetä „viisaana“ ja „käytännöllisenä“, että köyhät vanhemmat pakoittavat tyttärensä antamaan kätensä elähtäneelle hekumoitsijalle. Eivätkö säätöveljet pitäisi hulluna tehtailijaa, joka antaisi tyttärensä jollekin työmiehistään. Mutta jos hän sitävastoin pakottaa tyttärensä antautumaan jollekin arvoisistaan, jota hän ei rakasta, menemään „järkeisavioliittoon“, eikö hän silloin saavuta yleistä hyväksymistä? Mutta eikö se ole prostitutsionia? Eikö nainen ole kauppataravana? Ja siten tapahtuu, se ansaitsee huomata, ei ainoastaan yhteiskunnan kukkuloilla, vaan kaikissa yhteiskuntakerroksissa, joissa mammonan palvelus vallitsee, tapaamme tätä avioliiton solvausta, rakkauden häväämistä.

Muistuu mieleeni eräs kuva „Fliegende Blätter“istä:¹ Kaksi talonpoikaa istuu yhdessä, toisen poika tahtoo naida toisen tyttären. „Minun poikani saa niin ja niin paljon maata, niin ja niin monta härkää, lehmää ja hevosta. Kuinka paljon saa sinun tyttäresi?“ — „Minä en voi antaa hänelle enempää kuin niin ja niin paljon“. — „Se on liian vähä, sinun täytyy lisätä vielä pari lehmää ja härkää“. — „Minä en voi“. — „Hyvä, sitte ei tulekaan mitään asiasta“. — Kuva on otettu suoraa elämästä, eikä mikään Juvenalis voisi kirjoittaa purevampaa ivaa. Me ylpeilemme sivistyksestämme ja

¹ Saksalainen pilalehti.

luulemme olevamme äärettömän paljo villedä ylem-
pänä ja kuitenkin kaupustellaan meillä tyttöjä härkiin
ja lehmiin, aivan kuin Etelä-afrikan kafferineekerien
keskuudessa. Ja miksikäs ei? Yhteiskuntamme on
perustettu ihmisten alentamiselle kauppatavaraksi ja
että naisen täytyy myydä ruumiinsa on ainoastaan
osa järjestelmästä, joka pakottaa työmiehen myymään
työnsä s. o. itsensä sieluineen, ruumineen, päivineen.
Tosin on siinä tuntuva ero: palkkaorja myö itsensä
tarpeelliseen yhteiskunnalliseen työhön, joka ainoas-
taan niiden seikkojen vaikutuksesta joiden alaisena
se tapahtuu, muuttuu työmiehelle kiroukseksi, kun sitä
vastoin prostitueeratun tytön täytyy myydä itsensä
inhoittavimpaan rakkauden, ja samalla ihmisluonteen
alennukseen. Rakkaus antaa itsensä se ei voi myydä
itseään. Myytynä on rakkaus *prostitutsionia*, olkoon
se sitten joko avioliitossa tahi sen ulkopuolella. Jo-
kainen avioliitto, jonka aiheena on mammona, on pros-
titutsionia, vaikkakin se olisi papin siunaama; jokai-
nen yhdistys miehen ja naisen välillä, jonka rakkaus
on solminut, on todellinen avioliitto, vaikkei sillä oli-
sikaan papin siunausta.

Mutta naiselta ei ole säästetty *toinenkaan* ihmis-
kaupan muoto nykyisessä yhteiskunnassa. Eikö kaik-
kinelevä pääoma, jonka ruokahalua niellyt uhrit lis-
säävät, ole sitonut yhtä hyvin naisen kun miehenkin
palkkaorjuuden kahleisiin ja sulkenut niihin työvan-
kiloihin, joita kutsutaan tehtaiksi? Ja eikö se siten
ole täydellisesti hävittänyt työtätekevän kansan „per-
heen“. Mutta ei siinä vielä kaikki. Vieläpä *lapset-*
kin laahataan ihmis-syöjän Molokin alttarille. Mies,
vaimo, lapset — kaikki ovat palkkaorjia! Missä
silloin on „koti“, jota ilman ei perhe-elämää voi aja-
tella? Ja tästä kaikesta huolimatta hurskas pääoma
lyö rintaansa ja rukoilee taivaan suojelusta pahoja
sosialidemokraatteja vastaan, jotka tahtovat hävittää
perheen. Voi teitä, te teeskentelijät! Työmiehellä ei
ole mitään perhettä! Sen olette te ryöstäneet hä-
neltä. Mutta kun hän *tahtoo* saada perheen voi-

dakseen olla ihminen, niin *sentähden* on hän sosiaalidemokraatti.

Työ on kaiken edistyksen pääasiallinen ehto, ai-noastaan työn kautta on ihmiskunta voinut kohota yli eläimellisyyden, vapautua luonnon orjuudesta. Mutta vapauden keinosta on tullut sorron keino. Sen sijaan, että työmies olisi vapaa työnsä kautta, on hänestä tullut työnsä orja. Siitä työn orjuudesta täytyy työmiehen vapautua. Hän ei saa olla elävä kone, joka ihmisestä on muuttunut esineeksi, joka usein on ai-noastaan kuolleen koneen lisäke — kutoja, puuseppä, koneenrakentaja, vaan hänen tulee olla *ihminen*, joka kutoo, rakentaa koneita ja nikkaroi-see täyttääkseen yhteiskunnallisia velvollisuuksiaan. Työmiehellä, joka päivittäin viettää 12, 14, 16 tuntia tehtaassa ja vers-taassa ja usein on käveltävänä pitkä matka työpai-kalle ja työpaikalta, *ei ole yhtään aikaa olla ihmisenä*. Hän tulee kotia kuolinväsyneenä, nukkuu ja kiirehtii seuraavana aamuna jälleen työhönsä, vielä väsyksissä edellisen päivän rasituksesta. Se ei ole mitään ihmi-sellistä olemassa oloa, tuskin eläimellistäkään. Ku-kaan talonpoika ei pidä järkevänä siten rahittaa juh-taansa. Mutta ihminen on pitkämielisempi kuin eläin ja hyväksi onneksi sitkeämpikin. Mutta juuri perheen hävittämisen ja naisen alentamisen kautta on nykyi-nen yhteiskunta kadottanut kaiken olemassaolonsa siveellisen oikeuden ja lausunut oman kuolintuomionsa. Yhteiskunnalla, joka on tehnyt prostitutsioonin julki-seksi yhteiskunnalliseksi laitokseksi, ei ole oikeutta pitää siveellisyyttä huulillaan punastumatta, sellainen yhteiskunta on kuolemaan tuomittu ja sen täytyy ku-kistua sorrettujen rinnoissa asuvan siveellisyydestunnon noustessa kapinaan. — Nainen, varustettuna hieno-tuntoisemmilla hermoilla ja hennomilla tunteilla kuin mies, tuntee alennuksensa syvemmin kuin mies. Siitä johtuu hänen innostunut osanottonsa sosialistiseen liikkeeseen, joka lupaa heille vapautta ja armonantoa. Siitä se tuntuva osa, jolla naiset hiljattain ottivat osaa kommuunin sankaritaisteluun. Nuoret äidit, imevät

lapset rinnoillaan uhmailivat chassopotkiväärin kuulia ja rohkaisivat miehiään urhouteen; tytöt tarttuivat lippuihin, jotka olivat podonneet kuolevien työmies-ten käsistä ja kantoivat niitä kuolemaa halveksuen vihollista vastaan kunnes juopuneitten sotamiesten kuulain lävistämin rinnoin vaipuivat hengettöminä alas. Sadat vangitut vaimot ja tytöt vastaanottivat ylpeinä ja uhmaillen kuollettavat haavat huutaen: „Eläköön kommuuni“ ja vielä sammuvista silmistä leimusi halveksumisen katse voittajia vastaan. „Halpamaisia murhapolttajattaria! Prostitueerattuita ilotyttöjä! Langenneita, joita ainoastaan saattaa halveksua!“ ammui vanhoillinen sanomalehdistö kuorossa. Halpamaisia murhapolttajattaria! Halpamainen suurporvarivalhe. Kurjamaisia lurjusten keksimiä ja tyhmyreitten uskomia satuja — kumottuja rehellisten vastustajain todistuksilla! „Prostitueerattuja ilotyttöjä!“ Epäilemättä oli joukossa osa „prostitueraattuja“ ilotyttöjä. Mutta oliko se *kommuuni*, joka heidät siksi oli tehnyt? Ei, herrat suurporvarit, *teidän* yhteiskuntanne, teidän „paras maailmanne“ se oli heihin painanut häpeän merkin, josta te olette säästyneet. Kommuuni sitä vastoin tarjosi heille mahdollisuuden uudelleen kohota häpeästä, pestä itsensä lijasta, johon *teidän* yhteiskuntanne oli heidät polkenut. Ja te ihmettelette, että hehkuva innostus, hurja demonillinen viha ajoi heidät taisteluun vanhaa yhteiskuntaa, *prostituutionin yhteiskuntaa* vastaan, että he, puoleksi enkelit, puoleksi raivottaret, koettivat, kostakseen kärsimiään vääryyksiä, sovittaa elämänsä häpeää kuolemalla pyhän asian vuoksi. Näitten epämaisellisten hyljeksittyjen „ikui- nen naisellisuus“ nousi kuin poljettu käärme ja puri yhteiskuntaa kantapäähän. Te kutsutte itseänne kristityiksi — oletteko unhottaneet miten Jesus rankaisi teeskentelijöitä, jotka tahtoivat kivittää avioliitonrikkojan? Ja te rohkenette vielä kuolemassa solvata, solvata teidän yhteiskuntanne uhreja, sen uuden opin marttiiroja, joka tekee lopun orjain orjuudesta ja vapauttaa naisen prostituutionista.

Niin — „naiskysymys“ on eroittamaton osa yleisestä yhteiskunnallisesta kysymyksestä, ja meille on mitä suurimmasta tärkeydestä, että naiset ottavat osaa liikkeesemme. Vaimo on miehen välttämätön täydennys — ilman vaimoa ei mies voi olla ihminen, ilman vaimon apua ei mies voi toteuttaa mitään ihmisellistä ihannetta. Me tarvitsemme sentähden naisen apua työssämme. Ja niin hyvin velvollisuus kuin etu vaatii heitä seisomaan vierellämme taistelussa. Naiset tuntevat syvimmin nykyisen yhteiskunnan onnettomuudet, he tulevat tuntemaan syvimmin myöskin yhteiskunnallisen vapautuksen edut. Sentähden jokainen vaimo, jokainen tyttö, sen sijaan että koettaa pidättää miestään, pidättää rakastettuaan ottamasta osaa liikkeeseen, innostakoon häntä, rohkaiskoon häntä, kun hänet epätoivo valtaa. Ja saarnatkoon jokainen äiti lapsilleen vapauden, yhdenvertaisuuden evankeliumia, jotta kasvaisi uusi suku, joka ylpeänä ihmisarvostaan ei enää sallisi maan päällä olevan herroja ja orjia.

Vielä on minulla yksi syytös takaisin heitettävänä, ennenkuin tämä osa tehtävästäni on täytetty. Sanotaan, että me tahdomme kukistaa porvariston perustaaksemme sen rauniolle *työväenluokan ylivallan*. Ohjelmamme kumooa tämän syytteen kuten muutkin. On totta, että me tahdomme murtaa porvariston ylivallan, mutta ainoastaan kukistaaksemme *kaikenlaisen* ylivallan. Porvarikunta tuomitsee meitä itsensä mukaan; se kukisti läänitysvaltion ainoastaan asettaakseen porvarivaltion sen sijalle. Se syrjäytti yhden luokkavallan toisella. Köyhälistöllä on korkeampi päämäärä. Se on kärsinyt siksi paljon luokkavallan alla, että se on oppinut periaatteellisesti vastustamaan kaikkea luokkavaltaa. Ja minkä luokan yli se hallitsisi. Sehän on *alhaisin* luokka ja sitenhän sillä ei ole mitään luokkaa hallittavana ja kiristettävänä. Me tahdomme yhteiskunnan järjestämistä yhdenvertaisuuden perusteelle, yhdenvertaisuutta oikeuksissa ja velvollisuuksissa. Samoin kuin yhteystunne on murtanut kaikki heimojen ja kansallisuuksien pystyt-

tämät rajat (jälkimäiset ainakin henkisesti ja taloudellisesti jollei vielä valtiollisesti), samoin täytyy sen vielä tasoittaa kaikki sääty- ja luokkaerot, kunnes ihmisyyskäsite tulee täydelliseen vapauteen. Ei kiristäjiä, eikä kiristettyjä! Ei herroja, eikä orjia! Ei ylivaltaa, eikä orjuutta! Tasa-arvoisuuden järjestys alamaisuuden epäjärjestyksen tilalle! Sitä me vaadimme. Ja kuka rehellinen ihminen voi sanoa, että se on väärin? —

Olen nyt käynyt läpi koko sarjan syytöksiä, joita meitä vastaan tavallisesti viskataan, ja näyttänyt niiden ponnettomuuden. Olen osoittanut, että kaikki tämä panettelu on ainoastaan ivakuva itse porvari-yhteiskunnasta, joka pahan omantunnon ja kiihottuneen mielikuvituksen vaikutteesta näkee oman vihatun kuvansa. Olen osoittanut, että kaikki josta vanhan yhteiskunnan puolustajat ja ylistäjät meitä syyttävät, on vanhan yhteiskunnan omia paheita ja rikoksia. Olen osoittanut, että „jakoa“ ja „naisyhteisyyttä“ järjestelmällisesti harjotetaan vanhassa yhteiskunnassa. Olen osoittanut, että vanha yhteiskunta tallaa omaisuuden jalkoihin, hävittää perheen, pidättää kansalta sivistyksen siunaukset, käyttää sivistystä väärin ja uhkaa sitä kukistuksella. Olen osoittanut, että me, sosialidemokratit porvaristoa vastaan taistelemme omaisuuden, perheen ja sivistyksen puolesta ja vastustamme „jakamisen“ ja „naisyhteisyyden“ puolustajia. Olen osoittanut, että *me* tahdomme epäsovun ja epäjärjestyksen maailmaan, saada sopusointua ja järjestystä. Muutamin sanoin, olen osoittanut, että voimme viskata kaikki moitteet takaisin vastustajillemme vasten silmiä: me taistelemme omaisuuden *puolesta*, eikä sitä *vastaan*; perheen *puolesta*, eikä sitä *vastaan*; sivistyksen *puolesta*, eikä sitä *vastaan*; järjestyksen *puolesta*, eikä sitä *vastaan*; „sopusoinnun“ *puolesta*, eikä sitä *vastaan*.

Olen osoittanut, että työväenliike on sivistysliike, joka ei johda alkuaan mielivaltaisuudesta, oikusta tahi sattumasta, vaan on syntynyt luonnon välttämättö-

myydellä ja jonka luonnon välttämättömyydellä täytyy päätyä. Olen osoittanut, että ainoastaan ajattelamattomuus ja tietämättömyys voivat epäillä sosialistisen liikkeen oikeudellisuutta, ja että kaikki yritykset tämän liikkeen vastustamiseksi ovat yhtä turhia ja mielettömiä kuin härän yritys pysäyttää kiitävä höyryveturi. Samoin kuin höyryveturi musertaen menee yli härän, samoin myöskin työväenliike kulkee tietänsä edelleen yli kaikkien esteiden.

Sen pitäisi vastustajamme käsittää. Heidän pitäisi käsittää, että *heidän oma etunsa* vaatii heitä estämään jyrkkää loppukohtausta. Nykyinen yhteiskunta ei voi tyyntyä. Edut ovat ristiriidassa keskenään ja luokkataistelu ja sota ovat välttämättömiä seurauksia. Ansaitseeko sellainen asema niin paljo vaivaa, kuin sen pysyttämiseksi tehdään? Vastustajamme voidaan jakaa kahteen osaan: ne jotka vastustavat meitä tietämättömyydestä ja ne, jotka vastustavat meitä pahalla tarkoituksella. Edellisille annan seuraavan kehotuksen: Oppikaa tuntemaan liikettämme! Te lakkaatte sitä pelkäämästä, niin pian kuin te tunnette sen. Pelko on huonoin neuvonantaja. Punainen kummitus, joka teitä kauhistaa, on, kuten kaikki kummitukset, tietämättömyyden sikiö ja katoaa järjen tutkivan katseen edestä. Mutta taloudellisten olosuhteiden tunteminen karkoittaa ei ainoastaan pelvon, vaan myöskin kiihkon. Tiede ei tunne kiihkoa. Tiede ei vetoa intohimoihin, se ei tuomitse, *se tutkii*. Se tietää, että kaikilla ilmiöillä on riittävä perusteensa ja sitä perustetta se koettaa tutkia, taistelematta itse ilmiöitä vastaan. Näytettäköön meille joku aikaisempi sivistysliike, jonka kukistaminen on onnistunut, joka ei lopuksi ole vastustajiansa voittanut. Miksikä yrittää meitä kohtaan ennemmin tuhat kertaa epäonnistunutta? Eikö sitte nykyinen sukupolvi ole mitään oppinut historiasta? Täytyykö meidän sitte tehdä uudestaan omalla kustannuksellamme jokainen ennen saavutettu kokemus? Sehän olisi kaiken tieteen, kaiken ihmisellisen kehityksen kieltämistä.

Ja te, jotka vastustatte meitä pahoilla aikomuksilla, te jotka *tiedätte, että me olemme oikeassa* ja vastustatte meitä ainoastaan itsekkyydestä — huomataksaa, että se itsekkyyks on lyhytnäköistä, joka teitä ohjaa. Nykyinen yhteiskunta tarjoo teille suuria etuja, mutta mikään mahti maailmassa ei voi suojella etuoikeutettua asemaanne. Teidän valtanne lähestyy loppuaan. Teidän täytyy kukistua; jos ymmärtäisitte omaa etuanne, niin koettaisitte lankeemistanne hillitä. Te olette lukenut Sibyllan ennustuksista:¹ mitä kauvemmin te viivyttellette oikeuden kanssa, sitä huonommaksi teidän asemanne tulee, sitä ankarampiin ehtoihin teidän täytyy alistua uudessa yhteiskunnassa. Meitä vastustamisella ei ole muuta vaikutusta, kuin voittomme kallistuttaminen ja ehkäpä sen jouduttaminenkin. Jokaisessa tapauksessa te vaan häviätte, jos te väkivaltaisten sortoyritysten kautta annatte käännekohtaukselle väkivaltaisen luonteen.

Räjähdyksen välttäminen on *kaikkien* etujen mukaista, teidän yhtähyvin kuin meidänkin. Kaikille on edullista, että rakennetaan silta, joka vie vanhasta maailmasta uuteen. Eräs englantilainen valtiomies on lausunut, että puolueitten historia on sovintojen, kompromissien historia. Aivan oikein eräässä suhteessa! Vahinko vaan, että vallassa olevat puolueet vastasitte suostuvat sovintoon, kompromissiin, kun ne ovat käyttäneet kaikki voimansa vastustukseen ja useimmiten ovat niin heikontuneita, että kompromissi on sama kuin täydellinen häviö.

Viisaan ja terävännäköisen puolueen pitäisi suosittaa kompromissiin jokaisen tielle tunkeutuvan kansanliikkeen kanssa.

Ainoastaan sarjan kautta sellaisia kompromisseja — älköön käsitettäköön sanaa väärin, kompromissi merkitsee, että puolueitten keskuisen sopimuksen kautta luodaan välitystila, tekemättä jyrkkää murrosta entisyyden kanssa — ainoastaan sarjan kautta sellaisia

¹ Meilläkin rahvaan keskuudessa yleisesti tunnettu kirjanen. Suoment. muist.

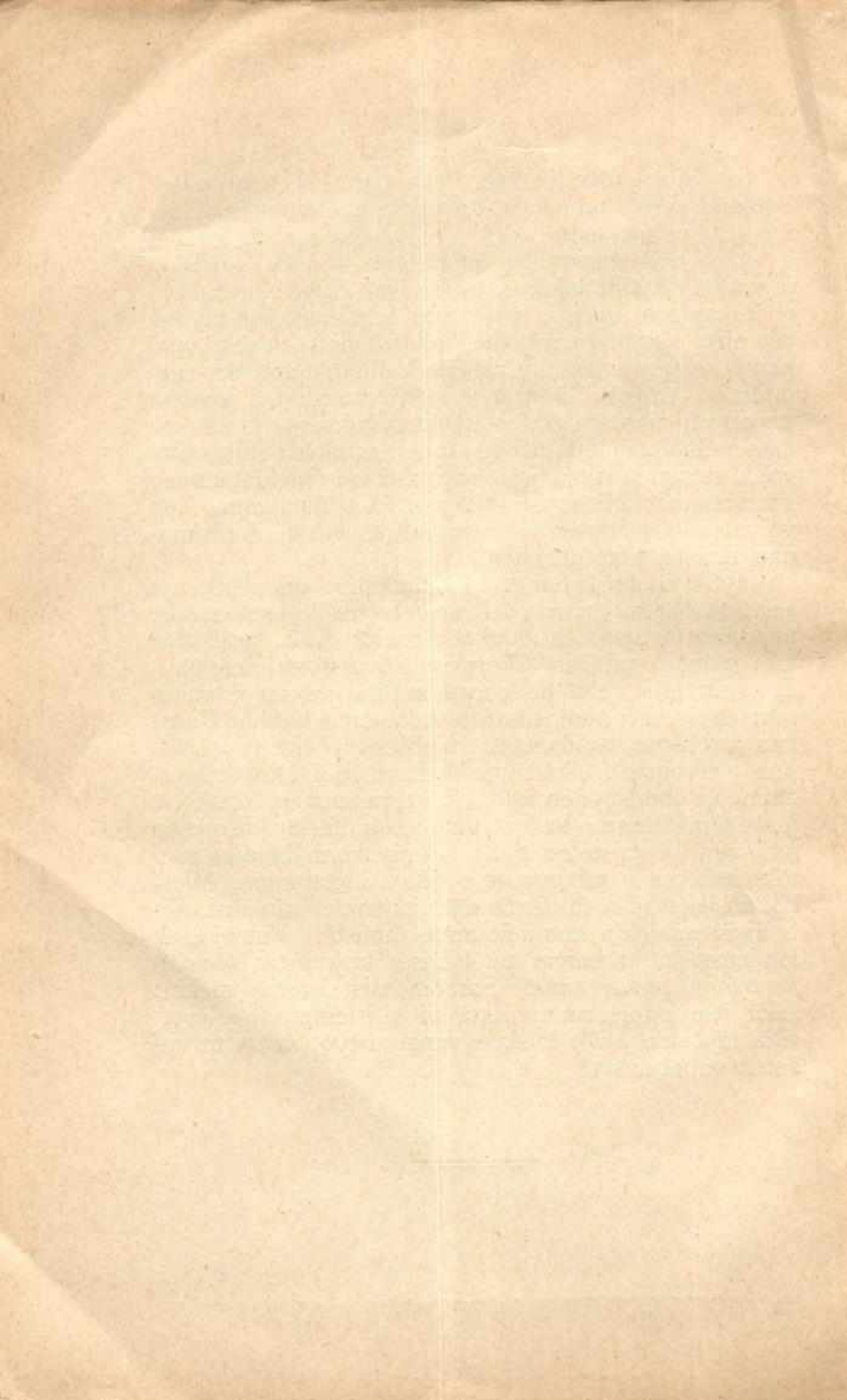
sovintoja, niinmuodoin parannusten kautta voi yhteiskunnallinen liike saada rauhallisen juoksun ja ylimeno vanhasta maailmasta uuteen voidaan suorittaa mahdollisimman suurella varovaisuudella vallitsevan luokan etuja kohtaan.

Sovinto on sentähden vielä enemmän vallitsevien luokkien etujen mukaista kuin miedän: sillä me saavutamme päämäärämme ilman kompromissejakin ja siinä tapauksessa selvästi niin paljo nopeampi. Jos me toivomme sovintoa tai ei, on itse asiassa varsin yhdentekevää; se riippuu kokonaan vastustajistamme, jos sellainen saadaan tahi ei. Porvarikunnalla on käytettävänä joko suoranaisesti tai valtion välityksellä sotaväki, pääoma ja sanomalehdistö, lyhyesti sanoen kaikki aineelliset ja henkiset mahtikeinot; sillä on siten valta suorittaa yhteiskunnallisen kysymyksen ratkaisu parannusten ja kompromissien tietä. Sen tarvitsee ainoastaan tahtoa sitä. Mutta voidakseen tahtoa, täytyy sen kuitenkin ensin käsittää, että nykyiset olot perustuvat vääryyteen ja sentähden ovat kestäättömät. Rehelliselle vastustajalle huudahdan vieläkin kerran: tutkikaa yhteiskunnallista kysymystä. Yhteiskunnallisen kysymyksen käsittäminen on sen ratkaisu. Käsittelemättömänä täytyy sen synnyttää mitä peloittavimpia politillisia ja yhteiskunnallisia tärskeitä: Yhteiskunnallinen kysymys on sfinksi, joka tappaa jokaisen, joka ei voi sen arvoitusta ratkaista, mutta joka itse kuolee heti, kun arvoitus on ratkaistu. Sfinksin arvoitus oli ihminen. Samoin se on yhteiskunnallisenkin kysymyksen arvoitus. Ennemmin ei maailma saa rauhaa ennenkuin arvoitus on ratkaistu, yhteiskunnallisen kysymyksen sfinksi tulee yhä edelleen näyttämään yhteiskunnalle uhkaavia kasvojaan viskomaan sitä kauhistuksesta toiseen, verilöylystä verilöylyyn.

Kaksi maailmaa seisoo vastakkain: vanha ja uusi — nykyisen yhteiskunnan kuoleva maailma ja tulevaisuuden ihanteellinen maailma. Leveä, syvä kuilu ammottaa niiden välillä. Nykyinen yhteiskunta hyökkää syvänettä kohti, sokea kauhu on sen vallannut;

se on kuin puhvelilauma, joka paetakseen aropaloa hyökkää silmät ummessa eteenpäin mielettömässä kauhussa, huomaamatta edessä olevaa avonaista kuilua; hyppäys halkeaman yli on mahdoton — vielä joku askel ja vauhti on niin ankara, ettei voi pysähtyä; ensimmäiset rivit vajoavat alas, ja vasta sitte kun aukko on täynnä ruumiita voivat eloon jääneet päästä yli — tuleeko vanhan ja uuden maailman välinen kuilu täytettäväksi ruumiilla? Aropalo, jota nykyinen yhteiskunta koettaa paeta, on ainoastaan sen mielikuvituksessa ja ainoastaan pelko voi muuttaa sen todellisuudeksi. Eikö sitte voida rakentaa siltä, joka varmasti veisi meidät uuteen maailmaan? Me emme sitä voi. Vastustajamme sen voivat ja jos he sen tekevät, ansaitsevat he ihmiskunnan ikuisen kiitollisuuden.

Nyt lähenen loppua: Tehtävämme on meille nyt selvänä. Me kuljemme edelleen velvollisuutemme meille määräämää tietä. Koettakoot meitä siltä syrjäyttää tahii työntää takaisin. Pariisissa ovat sosialidemokratit osoittaneet, että he voivat kuolla, jos tarve vaatii periaatteittensa puolesta. Muistakaamme vanhan Ranskan aateliston vaalilauseetta: Noblesse oblige (= aateisuus velvoittaa), elkäämme koskaan unohtako, että asiamme on ihmisyyden asia. Vastustajamme päättäkööt, jos päämäärämme saavutetaan rauhallisen edistyksen tahii verisen taistelun tietä. Langetkoon heidän päätöksensä miten tahansa, me siihen suostumme. Mieskohtaisesta vihasta tiedämme itsemme vapaiksi. Vihollisissammekin kunnioitamme ihmistä. Viimeisessä kapinassaan kantoivat puolalaiset kirjutusta: *Meidän ja teidän puolestanne*. Samoin taistelemme mekin: sekä itse puolestamme että vihollistemme puolesta: sillä myöskin *heitä* koskee vapautustyö; *hekin* tarvitsevat vapahdusta!

Valistuskirjallisuutta

Hiljattain ilmestynyt:

Friedrich Engels: Sosialismin kehitys haaveesta tieteeksi.
Suomentanut Aku Rissanen. Sivuja 54. Hinta 60 p:ää.

Kaiken tämän kehityksen kummallisen, mutta luonnollisen kulun kertoo Engels tavalla, joka on eri aikakausien suurmiehille ja esitaistelijoille ominaista, ja erittäinkin on se Engelsiin esitustavassa huippuunsa kehitettyä; lyhyesti mutta selvästi. Kirjanen on epäilemättä niitä, joita porvaristo ei mielellään näkisi kustannettavan laajempaa levenemistä varten ja juuri siitä syystä on se jokaisen työläisen hankittava itselleen.

Gustaf Bang: Sosialistinen tulevaisuusvaltio. Suomentanut O. N—nen. Sivuja 93. Hinta 1 mk.

Teoksessa erittäin lyhyeen, sattuvasti ja selvästi käsitellään sosialistisen tulevaisuusvaltion pääpiirteet. Tekijä samalla koskettelee nykyään olevia yhteiskunnallisia epäkohtia tulevaisuusvaltion valossa. Sangen opettava kirjanen ei ainoastaan sosialisteille, vaan kaikille, jotka tahtovat tutustua kautta maailman nopein askelin kehittyvään tulevaisuusvaltion muotoihin.

Piakkoin alkaa ilmestyä:

Sidney & Beatrice Webb: Englannin ammattiyhdistysliikkeen Historia. Suomentanut Aku Rissanen.

Yksi ammatillisen järjestämisliikkeen merkkiteoksia, jota vuosikausia on kipeästi kaivattu. Teos tulee ilmestymään kolmessa osassa. Hankittava kuhunkin kirjastoon eikä sitä saa puuttua aikaansa seuraavien yksityistenkään kirjastoista: siksi tietorikas se on.

Aikuisemmin ilmestyneitä:

<i>A. Bebel: Uskonnollista väittelyä</i>	—: 20
<i>J. J. Lackman: Kristinusko ja sosialismi</i>	—: 25
<i>T. Tainio: Juoppouden syitä</i>	—: 25
<i>T. Tainio: Minkätähden perustetaan ammattiyhdistyksinä?</i>	—: 25
<i>Monisti: Uskonto</i>	—: 15
<i>A. Rylander: Kahdeksan tunnin työpäivä</i>	—: 15
<i>van Kol: Paratiisi maan päällä</i>	—: 20
<i>Emil Lehén: Elon myrskyssä</i>	—: 80
<i>A. Huotari: Kärsimysten teillä</i>	—: 85
<i>Pahan juuret.</i> Suomentanut —r—	—: 10
<i>Työväen lauluja ja runoja.</i> Nidottuna	—: 30
” ” ” Korukansissa	—: 45

Hinta 50 penniä.